

Warszawa, 11 sierpnia 1999 r.

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

III kadencja

Prezes Rady Ministrów
RM 10-64-99

Pan
Maciej Płażyński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

– o Żandarmerii i wojskowych organach porządkowych.

Projekty aktów wykonawczych do ustawy zostaną przekazane niezwłocznie po zakończeniu prac nad ich przygotowaniem.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do reprezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Obrony Narodowej.

Z poważaniem

wz. Wiceprezes Rady Ministrów
(-) Leszek Balcerowicz

U S T A W A

z dnia

O ŻANDARMERII I WOJSKOWYCH ORGANACH PORZĄDKOWYCH.

Rozdział 1

Przepisy ogólne

Art. 1.

Ustawa określa :

- 1) zakres działania i organizację Żandarmerii oraz uprawnień i obowiązki żołnierzy Żandarmerii,
- 2) rodzaje i zadania wojskowych organów porządkowych oraz uprawnienia i obowiązki żołnierzy tych organów.

Art. 2.

Ilekroć w ustawie jest mowa o:

- 1) żołnierzach Żandarmerii - rozumie się przez to żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową na stanowiskach służbowych w jednostkach organizacyjnych Żandarmerii,

- 2) żołnierzach wojskowych organów porządkowych - rozumie się przez to żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową, wyznaczonych przez właściwy organ wojskowy do pełnienia służby określonej w art. 48,
- 3) Siłach Zbrojnych - rozumie się przez to Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 2

Zakres działania i organizacja Żandarmerii

Art. 3.

1. Tworzy się Żandarmerię jako wyodrębnioną i wyspecjalizowaną służbę wchodzącą w skład Sił Zbrojnych.
2. Nazwa „Żandarmeria” przysługuje wyłącznie służbie, o której mowa w ust. 1.

Art. 4.

1. Żandarmeria wykonuje zadania należące do jej zakresu działania w Siłach Zbrojnych lub w stosunku do osób określonych w ust. 2.
2. Żandarmeria jest właściwa wobec:
 - 1) żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową,
 - 2) żołnierzy nie będących w czynnej służbie wojskowej podczas noszenia przez nich umundurowania oraz odznak i oznak wojskowych,

- 3) małoletnich przyjętych na naukę do szkół wojskowych i orkiestr wojskowych,
- 4) pracowników zatrudnionych w jednostkach wojskowych:
 - a) w związku z ich zachowaniem się podczas pracy w tych jednostkach,
 - b) jeżeli popełniony przez nich czyn zabroniony przez ustawę pod groźbą kary pozostaje w związku z tym zatrudnieniem,
- 5) osób przebywających na terenach lub w obiektach jednostek wojskowych,
- 6) innych osób niż określone w pkt 1-5, podlegających orzecznictwu sądów wojskowych albo jeżeli wynika to z odrębnych przepisów,
- 7) osób nie będących żołnierzami, jeżeli współdziałają z osobami, o których mowa w pkt 1-6, w popełnieniu czynu zabronionego przez ustawę pod groźbą kary albo też, jeżeli dokonują czynów zagrażających dyscyplinie wojskowej albo czynów przeciwko życiu lub zdrowiu żołnierza albo mieniu wojskowemu,
- 8) żołnierzy sił zbrojnych państw obcych oraz członków ich personelu cywilnego, chyba że umowa międzynarodowa stanowi inaczej.

Art. 5.

1. Zadaniemi Żandarmerii są:

- 1) zapewnianie przestrzegania porządku i dyscypliny wojskowej,
- 2) ochranianie porządku publicznego,

- 3) ochranianie życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed zamachami naruszającymi te dobra,
 - 4) wykrywanie przestępstw i wykroczeń, w tym skarbowych, ujawnianie i ściganie ich sprawców oraz ujawnianie i zabezpieczenie dowodów tych przestępstw i wykroczeń,
 - 5) zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz innym zjawiskom patologicznym,
 - 6) współdziałanie z polskimi oraz zagranicznymi organami i służbami właściwymi w sprawach bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz policjami wojskowymi,
 - 7) wykonywanie innych zadań określonych w odrębnych przepisach.
2. Zadania, o których mowa w ust. 1, Żandarmeria wykonuje przez:
- 1) kontrolowanie przestrzegania porządku i dyscypliny wojskowej oraz porządku publicznego,
 - 2) interweniowanie w przypadkach naruszenia porządku lub dyscypliny wojskowej albo porządku publicznego,
 - 3) opracowywanie informacji o stanie dyscypliny wojskowej i przestępczości w Siłach Zbrojnych dla właściwych organów, a także występowanie z wnioskami do tych organów, mającymi na celu zapobieżenie popełnianiu przestępstw, wykroczeń i przewinień dyscyplinarnych,
 - 4) wykonywanie czynności operacyjno - rozpoznawczych,
 - 5) wykonywanie czynności procesowych w zakresie i na zasadach przewidzianych dla organów wojskowych w przepisach o postępowaniu karnym i karnym skarbowym,

- 6) zabezpieczanie śladów i dowodów popełnienia przestępstw i wykroczeń oraz sporządzanie ekspertyzy i opinii kryminalistycznych,
- 7) poszukiwanie sprawców przestępstw i wykroczeń, a także poszukiwanie utraconej przez jednostki wojskowe broni, amunicji, materiałów wybuchowych i innego mienia oraz materiałów zawierających informacje niejawne,
- 8) wykonywanie kontroli ruchu drogowego, pilotowanie kolumn wojskowych oraz kierowanie ruchem drogowym, w zakresie i na zasadach przewidzianych dla organów wojskowych w przepisach o ruchu drogowym i o drogach publicznych,
- 9) kontrolowanie posiadania przez żołnierzy uprawnień do noszenia umundurowania oraz odznak i oznak wojskowych, posiadania uzbrojenia i wyekwipowania wojskowego oraz przebywania poza terenami i obiektami jednostek wojskowych,
- 10) kontrolowanie posiadania uprawnień do używania munduru oraz odznak i oznak wojskowych, w zakresie i na zasadach przewidzianych dla organów wojskowych w przepisach o odznakach i mundurach,
- 11) konwojowanie osób, dokumentów i mienia wojskowego,
- 12) przymusowe doprowadzanie osób, w zakresie i na zasadach przewidzianych dla organów wojskowych w przepisach o postępowaniu karnym, karnym skarbowym, karnym wykonawczym i cywilnym,
- 13) asystowanie przy czynnościach egzekucyjnych, w zakresie i na zasadach przewidzianych dla organów wojsko-

wych w przepisach o postępowaniu cywilnym i o postępowaniu egzekucyjnym w administracji,

- 14) współuczestniczenie w zapewnianiu porządku podczas trwania imprez masowych przeprowadzanych na terenach i w obiektach jednostek wojskowych, w zakresie i na zasadach przewidzianych dla organów wojskowych w przepisach o bezpieczeństwie imprez masowych,
 - 15) wykonywanie zadań policji sądowej w sądach wojskowych i wojskowych jednostkach organizacyjnych prokuratury,
 - 16) kontrolowanie ochrony mienia wojskowego, a w szczególności przechowywania uzbrojenia i środków bojowych,
 - 17) kontrolowanie przestrzegania przepisów o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz o narkomanii, a także wykonywanie czynności przewidzianych w tych przepisach dla organów wojskowych,
 - 18) wykonywanie czynności ochronnych w stosunku do uprawnionych osób, a także zabezpieczanie pobytu w jednostkach wojskowych osób zajmujących kierownicze stanowiska państwowe i delegacji zagranicznych.
3. Żandarmeria wykonuje również czynności na polecenie sądu i prokuratora, a także organów administracji rządowej i wojskowej oraz samorządu terytorialnego, w zakresie, w jakim obowiązek ten wynika z odrębnych przepisów.
 4. W czasie stanów nadzwyczajnych oraz w razie ogłoszenia mobilizacji i w czasie wojny Żandarmeria wykonuje ponadto zadania określone w odrębnych przepisach.

Art. 6.

1. Zadania, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1, Żandarmeria wykonuje wobec osób określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1-3 i 7.
2. Zadania, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 2 i 3, Żandarmeria wykonuje wobec osób określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1-3, pkt 4 lit. a) oraz pkt 5, 7 i 8.
3. Zadania, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 4 i 5, Żandarmeria wykonuje wobec osób określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1, pkt 4 lit. b) oraz pkt 6-8, z tym że w stosunku do osób wymienionych w art. 4 ust. 2 pkt 7 Żandarmeria wykonuje te zadania tylko w niezbędnym zakresie nie cierpiącym zwłoki.
4. Przepisów ust. 1 - 3 nie stosuje się, jeżeli odrębne przepisy stanowią inaczej.

Art. 7.

1. Żandarmeria wykonuje zadania należące do jej zakresu działania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.
2. Żandarmeria może wykonywać zadania należące do jej zakresu działania również poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w stosunku do żołnierzy polskich, o których mowa w art. 4 ust. 2 pkt 1, oraz - w przypadkach określonych w art. 4 ust. 2 pkt 4 - polskich pracowników zatrudnionych za granicą w polskich kontyngentach wojskowych i polskich przedstawicielstwach wojskowych, chyba że umowa międzynarodowa stanowi inaczej.

Art. 8.

1. Dowódcą Żandarmerii i przełożonym wszystkich żołnierzy Żandarmerii jest Komendant Główny Żandarmerii.
2. Komendant Główny Żandarmerii podlega bezpośrednio Ministrowi Obrony Narodowej.
3. Komendanta Głównego Żandarmerii i jego zastępców wyznacza na stanowisko służbowe i zwalnia z tego stanowiska Minister Obrony Narodowej.

Art. 9.

1. W skład Żandarmerii wchodzi:
 - 1) Komenda Główna Żandarmerii,
 - 2) terenowe jednostki organizacyjne Żandarmerii,
 - 3) specjalistyczne jednostki organizacyjne Żandarmerii.
2. Terenowymi jednostkami organizacyjnymi Żandarmerii są:
 - 1) oddziały i wydziały Żandarmerii,
 - 2) placówki Żandarmerii.
3. Minister Obrony Narodowej, w drodze zarządzenia, tworzy, przekształca oraz znosi terenowe i specjalistyczne jednostki organizacyjne Żandarmerii, a także określa organizację oraz szczegółowy zakres i terytorialny zasięg działania jednostek organizacyjnych Żandarmerii, z uwzględnieniem struktury i rozmieszczenia Sił Zbrojnych oraz zadań Żandarmerii.

Art. 10.

1. Żandarmeria składa się z następujących pionów funkcjonalnych:
 - 1) śledczo-dochodzeniowego,
 - 2) porządkowego,
 - 3) administracyjno-logistyczno-technicznego.
2. Minister Obrony Narodowej, w drodze zarządzenia, może tworzyć i znosić inne niż wymienione w ust. 1 rodzaje pionów funkcjonalnych, określając ich organizację i zakres działania.

Art. 11.

1. Żandarmerię stanowi również Samodzielny Oddział Żandarmerii podporządkowany ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych.
2. Samodzielny Oddział Żandarmerii, o którym mowa w ust. 1, jest właściwy wobec żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową w jednostkach wojskowych podporządkowanych ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, a także - w przypadkach wymienionych w art. 4 ust. 2 pkt 4 - wobec pracowników zatrudnionych w tych jednostkach.
3. Określone w ustawie uprawnienia i obowiązki Ministra Obrony Narodowej, w stosunku do Samodzielnego Oddziału Żandarmerii, o którym mowa w ust.1, wykonuje minister właściwy do spraw wewnętrznych.
4. Minister Obrony Narodowej i minister właściwy do spraw wewnętrznych mogą określać, w drodze rozporządzenia, zakres i tryb współdziałania Żandarmerii z Samodzielnym Oddziałem Żandarmerii, o którym mowa w ust. 1.

Art. 12.

1. Do jednostek organizacyjnych Żandarmerii oraz żołnierzy pełniących służbę w tych jednostkach, w sprawach nie uregulowanych w ustawie, stosuje się przepisy dotyczące jednostek wojskowych i żołnierzy pełniących czynną służbę wojskową.
2. Do pracowników Komendy Głównej Żandarmerii stosuje się przepisy dotyczące pracowników urzędów państwowych, odnoszące się do pracowników urzędów ministrów i przewodniczących komitetów wchodzących w skład Rady Ministrów oraz urzędów centralnych organów administracji rządowej, a w sprawach nie uregulowanych w tych przepisach - także przepisy Kodeksu pracy i innych ustaw. Do pracowników pozostałych jednostek organizacyjnych Żandarmerii stosuje się przepisy dotyczące pracowników zatrudnionych w wojskowych jednostkach organizacyjnych sfery budżetowej, nie będących urzędami państwowymi.
3. Minister Obrony Narodowej określa, w drodze rozporządzenia, dodatkowe - obok wymaganych od żołnierzy - warunki fizyczne i psychiczne oraz kwalifikacje żołnierzy Żandarmerii. Rozporządzenie to ustali w szczególności wymagany stan zdrowia i sprawności fizycznej oraz wykształcenie i umiejętności, a także wymóg niekaralności, z rozróżnieniem dla żołnierzy zawodowych i niezawodowych.
4. Minister Obrony Narodowej określa, w drodze rozporządzenia, dodatkowe - obok posiadanego przez żołnierzy - umundurowanie, uzbrojenie i wyposażenie żołnierzy Żandarmerii, niezbędne im do wykonywania zadań Żandarmerii.
5. Minister Obrony Narodowej określa, w drodze zarządzenia:

- 1) plany i programy szkolenia specjalistycznego żołnierzy Żandarmerii,
- 2) formy, metody, sposoby i środki wykonywania czynności służbowych przez żołnierzy Żandarmerii, w zakresie nie objętym przepisami wydanymi na podstawie ustaw. Zarządzenia te ustalą w szczególności sposób nauczania i realizowania przez Żandarmerię przepisów o postępowaniu karnym, postępowaniu w sprawach o wykroczenia i postępowaniu dyscyplinarnym, a także innych przepisów odnoszących się do wykonywanych zadań.

Art. 13.

1. Dokumentem stwierdzającym pełnienie przez żołnierza czynnej służby wojskowej na stanowisku służbowym w jednostce organizacyjnej Żandarmerii oraz posiadanie przez niego prawa wykonywania czynności należących do zakresu działania Żandarmerii jest legitymacja żołnierza Żandarmerii.
2. Minister Obrony Narodowej określa, w drodze rozporządzenia, wzór legitymacji żołnierza Żandarmerii oraz szczegółowy sposób postępowania z nią związanego. Rozporządzenie to ustali w szczególności dane osobowe wpisywane do legitymacji, organy wydające, wymieniające i odbierające legitymację, przypadki, w których podlega ona zdeponowaniu, wymianie i zwrotowi, oraz sposób jej używania, przechowywania i niszczenia, z rozróżnieniem żołnierzy zawodowych i niezawodowych.

Art. 14.

1. Żołnierze Żandarmerii podczas wykonywania czynności służbowych są obowiązani:
 - 1) nosić umundurowanie,
 - 2) posiadać przy sobie legitymację żołnierza Żandarmerii,
 - 3) posiadać przy sobie odznakę identyfikacyjną żołnierza Żandarmerii.
2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się przy wykonywaniu czynności operacyjno - rozpoznawczych albo gdy żołnierz Żandarmerii posługuje się dokumentami, o których mowa w art. 43 ust. 2.
3. Minister Obrony Narodowej określa, w drodze rozporządzenia, wzór odznaki identyfikacyjnej żołnierza Żandarmerii oraz szczegółowy sposób postępowania z nią związanego. Rozporządzenie to ustali w szczególności organy wydające i odbierające odznakę, przypadki, w których podlega ona zdeponowaniu i zwrotowi oraz sposób jej używania, przechowywania i noszenia, z rozróżnieniem żołnierzy zawodowych i niezawodowych.

Art. 15.

1. Żołnierze Żandarmerii, przed przystąpieniem do wykonania czynności służbowej, są obowiązani przedstawić się stopniem wojskowym oraz imieniem i nazwiskiem, a ponadto na żądanie osoby, której czynność ta dotyczy, okazać legitymację żołnierza Żandarmerii w sposób umożliwiający odczytanie oraz zanotowanie serii i numeru legitymacji, a także danych osobowych żołnierza.

2. Przepis art. 14 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

Art. 16.

1. Środki finansowe, w wysokości 20% wpływów uzyskanych przez Skarb Państwa z tytułu przepadku przedmiotów pochodzących z ujawnionych przez Żandarmerię przestępstw przeciwko mieniu i przeciwko obrotowi gospodarczemu oraz przestępstw skarbowych, przeznaczają się na usprawnienie funkcjonowania Żandarmerii i nagrody dla żołnierzy Żandarmerii, którzy przyczynili się bezpośrednio do ujawnienia tych przestępstw.
2. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych i Ministrem Sprawiedliwości, określa, w drodze rozporządzenia, sposób gospodarowania środkami, o których mowa w ust. 1, oraz zasady przyznawania nagród wymienionych w ust. 1. Rozporządzenie to ustali w szczególności organy właściwe w sprawach gospodarowania tymi środkami i ich przeznaczenie oraz sposób ewidencjonowania, z uwzględnieniem przepisów o finansach publicznych.

Art. 17.

1. Żandarmeria, wykonując zadania, o których mowa w art. 5, współdziała z:
 - 1) Wojskowymi Służbami Informacyjnymi, wojskowymi organami porządkowymi oraz dowódcami jednostek wojskowych i dowódcami (komendantami) garnizonów,
 - 2) Urzędem Ochrony Państwa, Policją, Strażą Graniczną, Inspekcją Celną, organami kontroli skarbowej, Jed-

nostką Wojskową Nr 1004 - Biurem Ochrony Rządu, strażami ochrony kolei i strażami gminnymi (miejskimi), innymi organami uprawnionymi do wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych, a także organami uprawnionymi do prowadzenia dochodzeń w sprawach o przestępstwa oraz organami, którym przysługują uprawnienia oskarżyciela publicznego i organami uprawnionymi do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego w sprawach o wykroczenia.

2. Prezes Rady Ministrów może określać, w drodze rozporządzenia, zakres i tryb współdziałania Żandarmerii z Urzędem Ochrony Państwa, Policją, Strażą Graniczną, Inspekcją Celną, organami kontroli skarbowej, Jednostką Wojskową Nr 1004 - Biurem Ochrony Rządu i strażami gminnymi (miejskimi), innymi organami uprawnionymi do wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych, a także organami uprawnionymi do prowadzenia dochodzeń w sprawach o przestępstwa oraz organami, którym przysługują uprawnienia oskarżyciela publicznego i organami uprawnionymi do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego w sprawach o wykroczenia, z uwzględnieniem właściwości i kompetencji tych organów oraz zadań Żandarmerii.
3. Zakres i tryb współdziałania Żandarmerii ze strażami ochrony kolei określają odrębne przepisy.
4. Minister Obrony Narodowej może określać, w drodze rozporządzenia, zakres i tryb współdziałania Żandarmerii z organami wojskowymi, o których mowa w ust. 1 pkt 1, z uwzględnieniem właściwości i kompetencji tych organów oraz zadań Żandarmerii.

Art. 18.

Świętem Żandarmerii jest dzień 13 czerwca.

Art. 19.

Minister Obrony Narodowej określa, w drodze rozporządzenia, znak Żandarmerii, z uwzględnieniem przepisów o znakach Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Rozdział 3

Uprawnienia i obowiązki żołnierzy Żandarmerii

Art. 20.

1. Żołnierze Żandarmerii, wykonując zadania, o których mowa w art. 5, wobec osób określonych w art. 4 mają prawo:
 - 1) legitymowania w celu ustalenia tożsamości,
 - 2) sprawdzania posiadania uprawnień określonych w odrębnych przepisach,
 - 3) zatrzymywania w przypadkach i w trybie określonym w przepisach o postępowaniu karnym,
 - 4) zatrzymywania w przypadkach określonych w art. 21 i innych przepisach oraz doprowadzania do miejsca pełnienia czynnej służby wojskowej lub miejsca zamieszkania,
 - 5) nakładania grzywien w drodze mandatu karnego za wykroczenia, na zasadach i w trybie określonym dla funkcjonariuszy Policji w przepisach o postępowaniu w sprawach o wykroczenia, a także wykonywania czynności sprawdzających oraz sporządzania i kierowania

- do prokuratora wojskowego wniosków o ukaranie za wykroczenia, na zasadach i w trybie określonym w przepisach o postępowaniu karnym,
- 6) występowania do dowódców jednostek wojskowych z wnioskami o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego, na zasadach i w trybie określonym w przepisach o dyscyplinie wojskowej, postępowaniu karnym i innych przepisach,
 - 7) przeszukiwania osób i pomieszczeń w przypadkach i w trybie określonym w przepisach o postępowaniu karnym i innych przepisach,
 - 8) dokonywania kontroli osobistej, przeglądania zawartości bagażu osobistego i sprawdzania ładunków w środkach transportu lądowego, powietrznego i wodnego, z wyjątkiem środków transportu przewożących znaki pieniężne, w razie istnienia uzasadnionego podejrzenia popełnienia czynu zabronionego przez ustawę pod groźbą kary albo w celu ustalenia miejsca pobytu lub ujęcia poszukiwanej osoby,
 - 9) udzielania pouczeń oraz wydawania rozkazów (poleczeń) w granicach niezbędnych do wykonania czynności służbowej,
 - 10) żądania niezbędnej pomocy od instytucji państwowych, organów administracji rządowej i samorządu terytorialnego oraz przedsiębiorców,
 - 11) zwracania się o niezbędną pomoc do innych jednostek organizacyjnych niż wymienione w pkt 10 oraz stowarzyszeń i fundacji, jak również zwracania się w nagłych wypadkach do każdej osoby o udzielenie doraźnej pomocy,

- 12) usuwania pojazdów i blokowania kół pojazdów w przypadkach i w trybie określonym w przepisach o ruchu drogowym,
 - 13) stosowania środków przymusu bezpośredniego w przypadkach i na zasadach określonych w art. 45 oraz używania broni palnej w przypadkach i na zasadach określonych w art. 46.
2. Instytucje, organy i przedsiębiorcy, o których mowa w ust. 1 pkt 10, są obowiązani, w zakresie swojego działania, do udzielenia żądanej pomocy w ramach obowiązujących przepisów prawa.
 3. Jednostki, stowarzyszenia, fundacje i osoby, o których mowa w ust. 1 pkt 11, są obowiązane do udzielenia pomocy w ramach obowiązujących przepisów prawa.

Art. 21.

Żołnierze żandarmerii mają prawo zatrzymać żołnierza:

- 1) który stwarza w sposób oczywisty bezpośrednio zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego albo dla mienia,
- 2) co do którego istnieje uzasadnione przypuszczenie, że popełnił on wykroczenie, a zachodzi obawa jego ucieczki lub ukrycia się albo zatarcia śladów, bądź też nie można ustalić jego tożsamości,
- 3) który został ujęty na gorącym uczynku popełnienia wykroczenia albo w pościgu podjętym bezpośrednio po popełnieniu tego czynu,
- 4) który rażąco narusza porządek lub dyscyplinę wojskową albo porządek publiczny, jeżeli zachodzi obawa jego ucieczki lub ukrycia się albo zatarcia śladów czynu,

- badź nie można ustalić jego tożsamości albo gdy zatrzymanie jest niezbędne do niezwłocznego przywrócenia porządku lub dyscypliny wojskowej albo porządku publicznego,
- 5) który, będąc pozbawiony wolności, samowolnie opuścił izbę zatrzymań, areszt, areszt śledczy lub zakład karny albo opuścił je na podstawie zezwolenia właściwego organu i w wyznaczonym terminie nie powrócił do nich,
 - 6) który, pełniąc niezawodową służbę wojskową, samowolnie przebywa poza jednostką wojskową lub wyznaczonym miejscem przebywania,
 - 7) który, znajduje się w mundurze wojskowym w miejscu publicznym w stanie nietrzeźwości albo pod wpływem środka odurzającego lub psychotropowego, bądź też, prowadząc pojazd, znajduje się w stanie po użyciu alkoholu lub pod wpływem innego podobnie działającego środka,
 - 8) który nosi umundurowanie wojskowe albo posiada uzbrojenie lub wyekwipowanie wojskowe, niezgodne z obowiązującymi przepisami.

Art. 22.

Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, określa, w drodze rozporządzenia, wykroczenia, za które żołnierze Żandarmerii są upoważnieni do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego.

Art. 23.

Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określa, w drodze rozporządzenia, zakres czynności policji sądowej, wykonywanych przez żołnierzy Żandarmerii, o których mowa w art. 5 ust. 2 pkt 15, oraz szczegółowy sposób ich wykonywania. Rozporządzenie to ustali w szczególności usytuowanie policji sądowej, wykonywane przez nią czynności oraz sposób jej współdziałania z sądami wojskowymi i prokuratorami wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury oraz Służbą Więzienną.

Art. 24.

1. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw wewnętrznych, określa, w drodze rozporządzenia, osoby, w stosunku do których Żandarmeria wykonuje czynności ochronne, o których mowa w art. 5 ust. 2 pkt 18, w sposób nie naruszający właściwości innych organów, a także zakres i tryb współdziałania w tym przedmiocie z Jednostką Wojskową Nr 1004 - Biurem Ochrony Rządu.
2. W przypadku wykonywania czynności ochronnych, o których mowa w art. 5 ust. 2 pkt 18, Żandarmerii przysługują uprawnienia określone w art. 20, 42 i 43 wobec osób stwarzających zagrożenie dla osób ochraniających.

Art. 25.

Minister Obrony Narodowej określa, w drodze rozporządzenia, szczegółowy sposób wykonywania uprawnień, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1, 2, 4 i 8-11. Rozporządzenie to ustali w szczególności zachowanie żołnierzy Żandarmerii w za-

leżności od stopnia wojskowego żołnierza, wobec którego odpowiednie czynności są wykonywane, a także szczególne przypadki dopuszczalności podejmowania oraz sposób dokumentowania tych czynności.

Art. 26.

Żołnierze Żandarmerii w toku wykonywania czynności służbowych mają obowiązek respektowania godności ludzkiej oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka, a także wykonywania tych czynności w sposób możliwie najmniej naruszający dobra osobiste osoby, wobec której są podejmowane.

Art. 27.

1. Na sposób przeprowadzenia czynności, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1, 2, 8 i 10-12, osobie, wobec której została wykonana ta czynność, przysługuje zażalenie do prokuratora wojskowej prokuratury garnizonowej właściwej ze względu na miejsce dokonania czynności w terminie siedmiu dni od dnia jej dokonania.
2. W sprawach, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu karnym w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych, dotyczące postępowania odwoławczego.

Art. 28.

1. Zatrzymanie żołnierza na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 4 może nastąpić, gdy zastosowanie innych środków jest nieskuteczne.

2. Żołnierzowi zatrzymanemu na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 4 przysługują uprawnienia przewidziane w przepisach o postępowaniu karnym dla osób zatrzymanych w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych, a na Żandarmerii ciążą obowiązki wynikające z tych przepisów.
3. Osoba zatrzymana na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 3 i 4 może być okazywana, fotografowana i daktyloskopowana, gdy jej tożsamości nie można ustalić w inny sposób.
4. Żołnierza zatrzymanego na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 4 osadza się w izbie zatrzymań.
5. Osobie zatrzymanej na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 3 i 4 należy niezwłocznie udzielić - w razie uzasadnionej potrzeby - niezbędnej pomocy medycznej.
6. W wypadku niewątpliwie niesłusznego zatrzymania na podstawie art. 20 ust. 1 pkt 4, osobie, której ono dotyczyło, przysługuje odszkodowanie i zadośćuczynienie, na zasadach i w trybie określonym w przepisach o postępowaniu karnym.
7. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw zdrowia, określa, w drodze rozporządzenia, sposób udzielania pomocy medycznej, o której mowa w ust. 5. Rozporządzenie to ustali w szczególności szczegółowe przypadki udzielania pomocy medycznej, osoby ją udzielające, miejsce udzielenia oraz sposób odpłatności.

Art. 29.

1. Minister Obrony Narodowej może, w drodze zarządzenia, tworzyć i likwidować izby zatrzymań w terenowych jednostkach organizacyjnych Żandarmerii oraz w dowództwach

(komendach) garnizonów, w jednostkach wojskowych i na okrętach wojennych, z uwzględnieniem struktury i rozmieszczenia Sił Zbrojnych.

2. O utworzeniu i likwidacji izby zatrzymań zawiadamia się miejscowo właściwy wojskowy sąd garnizonowy i wojskowego prokuratora garnizonowego.
3. Minister Obrony Narodowej określa, w drodze rozporządzenia, warunki, jakim powinny odpowiadać izby zatrzymań, o których mowa w ust. 1. Rozporządzenie to ustali w szczególności obsługę izb zatrzymań, budowę i wyposażenie izb zatrzymań oraz prowadzoną w nich dokumentację, a także osoby kontrolujące izby zatrzymań.

Art. 30.

1. Osobom udzielającym pomocy, o której mowa w art. 20 ust. 1 pkt 10 i 11, w czasie udzielania tej pomocy, przysługują uprawnienia żołnierzy Żandarmerii określone w art. 20 ust. 1 pkt 1,3,4,8 i 12.
2. Osobom udzielającym pomocy, o której mowa w art. 20 ust. 1 pkt 10 i 11, za użycie ich nieruchomości i rzeczy ruchomych oraz za zainstalowanie i eksploataowanie urządzeń technicznych przysługuje ryczałt, a także odszkodowanie za szkody wyrządzone w tych nieruchomościach i rzeczach ruchomych w czasie i w związku z korzystaniem z pomocy, na zasadach i w trybie określonym w przepisach o świadczeniach rzeczowych na rzecz obrony w czasie pokoju.
3. Osobom, które doznały uszczerbku na zdrowiu wskutek wypadku powstałego w czasie lub w związku z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 20 ust. 1 pkt 10 i 11, oraz

członkom rodzin osób zmarłych wskutek takiego wypadku przysługuje jednorazowe odszkodowanie, renta inwalidzka i rodzinna oraz świadczenie wyrównawcze, na zasadach i w trybie określonym w przepisach o świadczeniach osobistych na rzecz obrony w czasie pokoju.

Art. 31.

1. W celu odnalezienia żołnierza poszukiwanego listem gończym, Żandarmeria może, za zgodą prokuratora wojskowej prokuratury garnizonowej, publikować w środkach masowego przekazu dane osobowe i fotografie lub inne wizerunki tego żołnierza.
2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie zaginięcia żołnierza, z tym że zgoda prokuratora nie jest w takim przypadku wymagana.

Art. 32.

1. Żandarmeria, w granicach zadań określonych w art. 5 ust. 1 oraz w stosunku do osób wskazanych w art. 4 ust. 2 pkt 1, pkt 4 lit. b) i pkt 6, z zachowaniem ograniczeń wynikających z art. 33 - 35 oraz z uwzględnieniem przepisów o ochronie danych osobowych, może uzyskiwać informacje, w tym niejawne, gromadzić je, przechowywać, sprawdzać, przetwarzać i przekazywać.
2. Żandarmeria, w granicach zadań określonych w art. 5 ust. 1 oraz w stosunku do osób wskazanych w art. 4 ust. 2 pkt 1, pkt 4 lit. b) i pkt 6, może pobierać, gromadzić i wykorzystywać w celach wykrywczych i identyfikacyjnych:

- 1) odciski linii papilarnych, zdjęcia oraz dane osobowe osób podejrzanych o popełnienie przestępstw umyślnych, ściganych z oskarżenia publicznego, a także osób o nie ustalonej tożsamości lub usiłujących ukryć swoją tożsamość,
 - 2) przedmioty, które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa, co do których sąd orzekł ich przepadek, a także broń palną i amunicję oraz pociski i łuski od tej amunicji.
3. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określa, w drodze rozporządzenia, sposób gromadzenia odcisków linii papilarnych, zdjęć oraz danych osobowych, o których mowa w ust. 2. Rozporządzenie to ustali w szczególności przypadki i sposoby pobierania odcisków linii papilarnych, przeprowadzania wywiadu daktyloskopijnego oraz wykonywania zdjęć sygnalitycznych, a także reguły ich przechowywania i wykorzystywania.

Art. 33.

1. Przy wykonywaniu czynności operacyjno - rozpoznawczych, w zakresie nie objętym przepisami Kodeksu postępowania karnego, podejmowanych przez Żandarmerię w granicach zadań określonych w art. 5 ust. 1 oraz w stosunku do osób wskazanych w art. 4 ust. 2 pkt 1, pkt 4 lit. b) i pkt 6, w celu zapobieżenia lub wykrycia, ujawnienia sprawców albo uzyskania dowodów przestępstw umyślnych, ściganych z oskarżenia publicznego:
 - 1) przeciwko pokojowi i ludzkości,
 - 2) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej,

- 3) zamachu na jednostkę Sił Zbrojnych,
- 4) zabójstwa,
- 5) uprowadzenia statku powietrznego lub wodnego,
- 6) użycia przemocy lub groźby bezprawnej w związku z postępowaniem karnym,
- 7) przyjęcia lub udzielenia korzyści majątkowej lub jej obietnicy w związku z pełnieniem funkcji publicznej,
- 8) uprowadzenia osoby,
- 9) handlu ludźmi,
- 10) wymuszenia okupu,
- 11) udziału w zorganizowanej grupie przestępczej,
- 12) nielegalnego wyrabiania, posiadania lub handlu bronią, amunicją, materiałami wybuchowymi, środkami odurzającymi lub psychotropowymi albo materiałami jądrowymi lub substancjami trującymi,
- 13) ujawnienia informacji stanowiących tajemnicę państwową,
- 14) rozboju i kradzieży rozbójniczej,
- 15) dezercji z bronią lub wspólnie z innymi żołnierzami,
- 16) zaboru środków walki,
- 17) ściganych na mocy umów międzynarodowych

- Minister Obrony Narodowej, na wniosek Komendanta Głównego Żandarmerii, po uzyskaniu pisemnej zgody Prokuratora Generalnego, może zarządzić na czas określony kontrolę korespondencji oraz stosowanie środków technicznych umożliwiających uzyskanie w sposób niejawni niezbędnych informacji i utrwalenie dowodów. Minister Obrony Narodowej bieżąco informuje Prokuratora

Generalnego o przeprowadzonych czynnościach oraz o ich wyniku.

2. W przypadkach nie cierpiących zwłoki, gdy mogłoby to spowodować utratę informacji, Minister Obrony Narodowej może, na czas określony, zarządzić kontrolę korespondencji oraz stosowanie środków technicznych, o których mowa w ust. 1, zwracając się jednocześnie do Prokuratora Generalnego o wyrażenie na to zgody.
3. W razie niewyrażenia przez Prokuratora Generalnego, w ciągu dwudziestu czterech godzin, zgody, o której mowa w ust. 2, Minister Obrony Narodowej nakazuje natychmiastowe wstrzymanie kontroli korespondencji oraz stosowania środków technicznych, a także zarządza protokolarne, komisyjne zniszczenie zgromadzonych w ten sposób materiałów.
4. Czynności, o których mowa w ust. 1 i 2, mogą być podjęte tylko wówczas, gdy inne środki okazały się bezskuteczne albo gdy zachodzi wysokie prawdopodobieństwo, że będą one nieskuteczne lub nieprzydatne do zapobieżenia lub wykrycia przestępstwa, ujawnienia jego sprawców albo uzyskania dowodów tego przestępstwa.
5. W przypadku gdy informacje uzyskane w wyniku czynności, o których mowa w ust. 1 i 2, potwierdzają zaistnienie przestępstwa określonego w ust. 1, umożliwiają ujawnienie jego sprawców albo doprowadziły do uzyskania dowodów tego przestępstwa, Minister Obrony Narodowej przekazuje Prokuratorowi Generalnemu materiały uzyskane w wyniku tych czynności.
6. Materiały uzyskane w wyniku czynności, o których mowa w ust. 1 i 2, które nie dostarczyły danych określonych

- w ust. 5, podlegają niezwłocznie protokolarnemu, komisijnemu zniszczeniu.
7. Przy wykonywaniu czynności, o których mowa w ust. 1, Żandarmeria może uzyskiwać, gromadzić, przechowywać, sprawdzać, przetwarzać i przekazywać dane identyfikujące abonenta urządzenia telekomunikacyjnego i teleinformatycznego oraz dane dotyczące faktu, okoliczności i rodzaju połączeń wykonanych przez lub z danym abonentem, a także dotyczące połączeń z lub do określonego zakończenia sieci telekomunikacyjnej i teleinformatycznej, bądź też między określonymi zakończeniami, jak również prób takich połączeń.
 8. Udostępnianie danych, o których mowa w ust. 7, następuje na pisemny wniosek Komendanta Głównego Żandarmerii i może następować - na jego wniosek - za pomocą sieci telekomunikacyjnych.
 9. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i ministrem właściwym do spraw łączności, określa, w drodze rozporządzenia, sposób przeprowadzania i dokumentowania czynności, o których mowa w ust. 1 i 2. Rozporządzenie to ustali w szczególności sposób wykonywania kontroli korespondencji, rodzaje i sposób stosowania środków technicznych oraz formę dokumentowania tych czynności i postępowania z tymi dokumentami.

Art. 34.

1. W sprawach o przestępstwa, o których mowa w art. 33 ust. 1, w granicach zadań określonych w art. 5 ust. 1 oraz w stosunku do osób wskazanych w art. 4

ust. 2 pkt 1, pkt 4 lit. b) i pkt 6, czynności operacyjno - rozpoznawcze, zmierzające do sprawdzenia uzyskanych wcześniej, wiarygodnych informacji o przestępstwie lub jego sprawcach albo zmierzające do uzyskania dowodów tego przestępstwa, mogą polegać na dokonaniu w sposób niejawnym nabycia lub przejęcia przedmiotów pochodzących z przestępstwa albo które służyły lub były przeznaczone do popełnienia przestępstwa, albo też przedmiotów których wytwarzanie, posiadanie lub przewożenie, albo którymi obrót są zakazane, a także na przyjęciu lub udzieleniu korzyści majątkowej. Minister Obrony Narodowej bieżąco informuje Prokuratora Generalnego o przeprowadzonych czynnościach oraz o ich wyniku.

2. Wykonywanie czynności, o których mowa w ust. 1, może zarządzić, na czas określony, Minister Obrony Narodowej, na wniosek Komendanta Głównego Żandarmerii, po uzyskaniu pisemnej zgody Prokuratora Generalnego.
3. Czynności, o których mowa w ust. 1, nie mogą polegać na kierowaniu działaniami wyczerpującymi znamiona czynu zabronionego przez ustawę pod groźbą kary. W odniesieniu do czynów dotyczących przyjęcia lub udzielenia korzyści majątkowej nie mogą polegać one również na nakłanianiu do udzielenia lub przyjęcia takiej korzyści.
4. W czasie wykonywania czynności, o których mowa w ust. 1, może być stosowana kontrola korespondencji i środki techniczne, na zasadach określonych w art. 33.
5. W sprawach, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 33 ust. 4-6.
6. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określa, w drodze rozporządzenia, spo-

sób przeprowadzania i dokumentowania czynności, o których mowa w ust. 1. Rozporządzenie to ustali w szczególności sposób nabywania i przejmowania przedmiotów oraz postępowania z tymi przedmiotami, a także formy dokumentowania tych czynności i sposób postępowania z tymi dokumentami.

Art. 35.

1. Przy wykonywaniu czynności operacyjno - rozpoznawczych podejmowanych w celu wykrycia przestępstw, o których mowa w art. 33 ust. 1, lub ujawnienia ich sprawców albo uzyskania dowodów tych przestępstw, albo też przejęcia przedmiotów wyszczególnionych w art. 34 ust. 1, w granicach zadań określonych w art. 5 ust. 1 oraz w stosunku do osób wskazanych w art. 4 ust. 2 pkt 1, pkt 4 lit. b) i pkt 6, Minister Obrony Narodowej, na wniosek Komendanta Głównego Żandarmerii, może przed wszczęciem postępowania karnego zarządzić niejawne nadzorowanie przemieszczania, przechowywania i obrotu tymi przedmiotami, jeżeli nie stworzy to zagrożenia dla życia lub zdrowia ludzkiego.
2. O zarządzeniu wydanym na podstawie ust. 1 Minister Obrony Narodowej niezwłocznie informuje Prokuratora Generalnego, którego także bieżąco informuje o przeprowadzonych czynnościach i ich wyniku. Prokurator Generalny może nakazać zaniechanie tych czynności.
3. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości, określa, w drodze rozporządzenia, sposób przeprowadzania i dokumentowania czynności, o których mowa w ust. 1. Rozporządzenie to ustali w szcze-

gólności sposób nadzorowania przemieszczania, przechowywania i obrotu przedmiotami oraz postępowania z tymi przedmiotami, a także formy dokumentowania tych czynności oraz sposób postępowania z tymi dokumentami.

Art. 36.

1. W sprawach, o których mowa w art. 33-35, w zakresie w nich nie uregulowanym stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu karnym.
2. Przedsiębiorcy prowadzący działalność gospodarczą w dziedzinach, o których mowa w art. 33 - 35, są obowiązani umożliwić Żandarmerii wykonanie czynności określonych w tych przepisach, w sposób w nich ustalony.

Art. 37.

1. Żandarmeria, w zakresie koniecznym do wykonania zadań określonych w art. 5 ust. 1, może korzystać z informacji o osobach wskazanych w art. 4 ust. 2 pkt 1, pkt 4 lit. b) i pkt 6, uzyskanych przez organy uprawnione do wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych, w czasie wykonywania tych czynności.
2. Prezes Rady Ministrów określa, w drodze zarządzenia, zakres, warunki i tryb przekazywania Żandarmerii informacji o osobach, uzyskanych przez organy uprawnione do wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych, w czasie wykonywania tych czynności. Zarządzenie to ustali w szczególności zakres czynności wykonywanych przez te organy na rzecz Żandarmerii, a także sposób występowania Żandarmerii do tych organów o udzielenie informacji oraz sposób ich przekazywania.

Art. 38.

1. Żandarmeria udostępnia organom uprawnionym do wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych, na wniosek tych organów, informacje o osobach, uzyskane przez nią w czasie wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych.
2. Prezes Rady Ministrów określa, w drodze zarządzenia, zakres, warunki i tryb przekazywania przez Żandarmerię organom uprawnionym do wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych informacji o osobach, uzyskanych przez nią w czasie wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych. Zarządzenie to ustali w szczególności sposób występowania przez te organy do Żandarmerii o udzielenie informacji oraz sposób ich przekazywania.

Art. 39.

1. Żandarmeria przy wykonywaniu czynności operacyjno - rozpoznawczych może korzystać z pomocy osób nie będących żołnierzami Żandarmerii. Przepis art. 30 ust. 1 stosuje się odpowiednio.
2. Zabronione jest ujawnianie danych o osobie udzielającej pomocy Żandarmerii przy wykonywaniu czynności operacyjno - rozpoznawczych, z zastrzeżeniem ust. 3 i 4.
3. W razie odmowy zwolnienia żołnierza Żandarmerii lub osoby udzielającej mu pomocy przy wykonywaniu czynności operacyjno - rozpoznawczych od obowiązku zachowania tajemnicy państwowej w związku z postępowaniem karnym albo odmowy zezwolenia na udostępnienie materiałów zawierających informacje niejawne stanowiące tajemnicę państwową, pomimo żądania prokuratora lub sądu, zgłoszo-

nego w związku z postępowaniem karnym o przestępstwo przeciwko pokojowi lub ludzkości, przestępstwo wojenne, przestępstwo przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej, przestępstwo zamachu terrorystycznego albo też przestępstwo zabójstwa lub spowodowania ciężkiego uszczerbku na zdrowiu, gdy jego następstwem była śmierć człowieka, Minister Obrony Narodowej przedstawia żądane wyjaśnienia i materiały Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego. Jeżeli Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego stwierdzi, że uwzględnienie żądania prokuratora lub sądu jest konieczne dla prawidłowości postępowania karnego, Minister Obrony Narodowej jest zobowiązany zwolnić od obowiązku zachowania tajemnicy państwowej albo udostępnić żądane wyjaśnienia i materiały zawierające informacje niejawne stanowiące tajemnicę państwową.

4. Dane o osobie, o której mowa w ust. 1, mogą być ujawnione na żądanie prokuratora, również w razie uzasadnionego podejrzenia popełnienia przez tę osobę przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego w związku z wykonywaniem czynności operacyjno - rozpoznawczych. W takim przypadku Minister Obrony Narodowej przedstawia żądane wyjaśnienia i materiały Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego. Jeżeli Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego stwierdzi, że uwzględnienie żądania prokuratora lub sądu jest konieczne dla prawidłowości postępowania karnego, Minister Obrony Narodowej jest zobowiązany zwolnić od obowiązku zachowania tajemnicy państwowej albo udostępnić żądane wyjaśnienia i materiały zawierające informacje niejawne stanowiące tajemnicę państwową.
5. Jeżeli w czasie korzystania lub w związku z korzystaniem przez żandarmerię z pomocy, o której mowa w ust. 1,

osoby udzielające tej pomocy utraciły życie lub poniosły uszczerbek na zdrowiu, osobom tym oraz członkom ich rodzin przysługuje jednorazowe odszkodowanie, renta inwalidzka i rodzinna oraz świadczenie wyrównawcze, na zasadach i w trybie określonym w przepisach o świadczeniach osobistych na rzecz obrony w czasie pokoju.

Art. 40.

1. Za udzielenie pomocy, o której mowa w art. 39 ust. 1, osobom nie będącym żołnierzami Żandarmerii Komendant Główny Żandarmerii może przyznać wynagrodzenie wypłacane z funduszu operacyjnego Żandarmerii.
2. Koszty zadań Żandarmerii, o których mowa w art. 5 ust. 1, które ze względu na wyłączenie ich jawności nie mogą być pokrywane na zasadach określonych w przepisach o finansach publicznych, a w szczególności koszty związane z wykonywaniem czynności operacyjno - rozpoznawczych, są finansowane z tworzonoego na ten cel w budżecie Ministerstwa Obrony Narodowej funduszu operacyjnego.
3. Minister Obrony Narodowej określa, w drodze zarządzenia, przeznaczenie i sposób dysponowania funduszem operacyjnym Żandarmerii. Zarządzenie to ustali w szczególności sposób prowadzenia i kontrolowania gospodarki finansowej funduszem operacyjnym i właściwość organów wojskowych w tych sprawach, szczegółowe cele, na które mogą być przeznaczone środki funduszu, sposób dokumentowania wydatków z funduszu i zatwierdzania dowodów księgowych oraz sposób ewidencjonowania funduszu i przechowywania jego dokumentacji.

Art. 41.

1. Udzielanie informacji o osobie, uzyskanych w czasie wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych oraz uzyskanych w trybie, o którym mowa w art. 37 ust. 1, jest dozwolone wyłącznie na żądanie sądu lub prokuratora, a wykorzystanie tych informacji może nastąpić tylko w celu ścigania karnego.
2. Zakaz, o którym mowa w ust. 1, nie ma zastosowania, jeżeli ustawa zezwala na udzielenie takich informacji określönemu organowi albo obowiązek taki wynika z umowy międzynarodowej, a także w przypadkach gdy zatajenie takiej informacji prowadziłoby do zagrożenia życia lub zdrowia ludzkiego.

Art. 42.

1. Udzielanie informacji o szczegółowych zasadach i organizacji wykonywania czynności operacyjno - rozpoznawczych, a także o prowadzonych czynnościach oraz o stosowanych środkach, formach i metodach ich realizacji, może nastąpić wyłącznie w przypadku gdy istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego w związku z wykonywaniem tych czynności.
2. Udzielenie informacji, o których mowa w ust. 1, oraz ujawnienie danych o osobie, co do której zachodzi uzasadnione podejrzenie popełnienia przestępstwa ściganego z oskarżenia publicznego w związku z wykonywaniem przez tę osobę czynności operacyjno - rozpoznawczych, może nastąpić tylko na żądanie prokuratora lub sądu. W takim przypadku Minister Obrony Narodowej przedstawia żądane

wyjaśnienia i materiały Pierwszemu Prezesowi Sądu Najwyższego. Jeżeli Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego stwierdzi, że uwzględnienie żądania prokuratora lub sądu jest konieczne dla prawidłowości postępowania karnego, Minister Obrony Narodowej jest zobowiązany zwolnić od obowiązku zachowania tajemnicy państwowej albo udostępnić żądane wyjaśnienia i materiały zawierające informacje niejawne stanowiące tajemnicę państwową.

Art. 43.

1. W związku z wykonywaniem czynności operacyjno - rozpoznawczych, Żandarmeria zapewnia ochronę środków, form i metod wykonywania tych czynności, zgromadzonych informacji oraz własnych obiektów i danych identyfikujących żołnierzy Żandarmerii.
2. Przy wykonywaniu czynności operacyjno - rozpoznawczych żołnierze Żandarmerii mogą posługiwać się dokumentami, które uniemożliwiają ustalenie danych identyfikujących żołnierza oraz środków, którymi posługuje się przy wykonywaniu tych czynności.
3. Minister Obrony Narodowej określa, w drodze zarządzenia, szczegółowe zasady i tryb wydawania, posługiwania się i przechowywania dokumentów, o których mowa w ust. 2, z uwzględnieniem przepisów dotyczących odpowiednich dokumentów oraz przepisów o ochronie informacji niejawnych.

Art. 44.

Żołnierze Żandarmerii, w czasie i w związku z wykonywaniem czynności służbowych, korzystają z ochrony prawnej przewidzianej dla funkcjonariuszy publicznych.

Rozdział 4

Stosowanie środków przymusu bezpośredniego i broni palnej
przez Żandarmerię

Art. 45.

1. W razie niepodporządkowania się wydanym na podstawie prawa rozkazom (poleceniom) żołnierzy Żandarmerii, a także wobec osób uniemożliwiających wykonanie przez nich czynności służbowych, żołnierze Żandarmerii mogą stosować następujące środki przymusu bezpośredniego:
 - 1) siłę fizyczną w postaci chwytów obezwładniających oraz podobnych technik obrony,
 - 2) kajdanki,
 - 3) pałki wielofunkcyjne,
 - 4) paralizatory elektryczne,
 - 5) wodne, chemiczne i techniczne środki obezwładniające,
 - 6) psy służbowe,
 - 7) broń gazową i ręczne miotacze gazu,
 - 8) pociski niepenetracyjne, miotane z broni palnej.
2. Żołnierze Żandarmerii mogą stosować również urządzenia techniczne umożliwiające zatrzymanie pojazdu, a w szcze-

gólności kolczatkę drogową, zaporę drogową, kozły oporowe i zasieki.

3. Żołnierze Żandarmerii mogą stosować środki przymusu bezpośredniego odpowiadające potrzebom wynikającym z istniejącej sytuacji i niezbędne do osiągnięcia podporządkowania się wydanym rozkazom (poleceniom).
4. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, warunki i sposoby użycia środków przymusu bezpośredniego przez żołnierzy Żandarmerii przy wykonywaniu zadań, o których mowa w art. 5 ust. 1. Rozporządzenie to ustali w szczególności postępowanie żołnierzy Żandarmerii związane z użyciem środków przymusu bezpośredniego oraz cel i sposób użycia poszczególnych środków, a także sposób dokumentowania użycia tych środków.

Art. 46.

1. Jeżeli środki przymusu bezpośredniego wymienione w art. 45 ust. 1 okazały się niewystarczające lub ich użycie ze względu na okoliczności zdarzenia nie jest możliwe, żołnierze Żandarmerii mają prawo użycia broni palnej:
 - 1) w celu odparcia bezprawnego i bezpośredniego zamachu na życie, zdrowie lub wolność żołnierza Żandarmerii lub innej osoby albo w celu przeciwdziałania czynnościom zmierzającym bezpośrednio do takiego zamachu,
 - 2) przeciwko osobie, która nie zastosowała się do wezwania do natychmiastowego porzucenia broni, materiałów wybuchowych lub innego niebezpiecznego narzędzia,

którego użycie może zagrozić życiu lub zdrowiu żołnierza Żandarmerii albo innej osoby,

- 3) przeciwko osobie, która usiłuje bezprawnie, przemocą odebrać broń palną żołnierzowi Żandarmerii albo innemu funkcjonariuszowi publicznemu uprawnionemu do posiadania broni palnej,
- 4) w celu odparcia bezprawnego, bezpośredniego, gwałtownego i niebezpiecznego zamachu na obiekty i urządzenia wojskowe albo inne ważne dla bezpieczeństwa lub obronności państwa,
- 5) w celu odparcia zamachu na mienie, stwarzającego jednocześnie bezpośrednio zagrożenie dla życia lub zdrowia człowieka,
- 6) w bezpośrednim pościgu za osobą, wobec której użycie broni palnej jest dopuszczalne w przypadkach określonych w pkt 1-3 lub 5 albo za osobą, wobec której istnieje uzasadnione podejrzenie popełnienia zamachu terrorystycznego, zabójstwa, umyślnego uszczerbku na zdrowiu, umyślnego spowodowania zdarzenia zagrażającego życiu lub zdrowiu wielu osób, pozbawienia człowieka wolności, zgwałcenia, wzięcia zakładnika, rozboju, kradzieży rozbójniczej albo wymuszenia rozbójniczego,
- 7) w celu ujęcia osoby, o której mowa w pkt 6, jeżeli schroniła się ona w miejscu trudno dostępnym, a z okoliczności zdarzenia wynika, że może użyć broni palnej, materiałów wybuchowych lub innego niebezpiecznego narzędzia, którego użycie może zagrozić życiu lub zdrowiu człowieka,

- 8) w celu odparcia bezprawnego, bezpośredniego i gwałtownego zamachu na konwój ochraniający osoby, dokumenty zawierające wiadomości stanowiące tajemnicę państwową albo wartości pieniężne lub inne przedmioty wartościowe,
 - 9) w celu ujęcia lub udaremnienia ucieczki osoby zatrzymanej, tymczasowo aresztowanej lub odbywającej karę pozbawienia wolności, jeżeli:
 - a) ucieczka osoby pozbawionej wolności stwarza zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzkiego,
 - b) istnieje uzasadnione podejrzenie, że osoba pozbawiona wolności może użyć broni palnej, materiałów wybuchowych lub innego niebezpiecznego narzędzia,
 - c) pozbawienie wolności nastąpiło w związku z uzasadnionym podejrzeniem lub stwierdzeniem popełnienia przestępstwa, o którym mowa w pkt 6.
2. Żołnierz Żandarmerii, który podjął decyzję o użyciu broni palnej, powinien postępować ze szczególną rozważą, traktując broń jako ostateczny środek działania.
 3. Użycie broni palnej powinno następować w sposób wyrządzający możliwie najmniejszą szkodę osobie, przeciwko której ją użyto, i nie powinno zmierzać do pozbawienia jej życia, a także narażać na niebezpieczeństwo utraty życia lub zdrowia inne osoby.
 4. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, warunki i sposób postępowania przy użyciu broni palnej przez żołnierzy Żandarmerii przy wykonywaniu zadań, o których mowa w art. 5 ust. 1. Rozporządzenie to ustali w szczególności postępowanie żołnierzy Żandarmerii zwią-

zane z użyciem broni palnej oraz sposób dokumentowania jej użycia.

Art. 47.

1. Na sposób zastosowania środków przymusu bezpośredniego i użycia broni palnej przez żołnierzy Żandarmerii osobie, wobec której zostały zastosowane te środki lub użyta ta broń, przysługuje zażalenie do prokuratora wojskowej prokuratury garnizonowej właściwej ze względu na miejsce zdarzenia w terminie siedmiu dni od dnia zdarzenia.
2. W sprawach, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu karnym w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych, dotyczące postępowania odwoławczego.

Rozdział 5

Wojskowe organy porządkowe.

Art. 48.

1. Wojskowymi organami porządkowymi są:
 - 1) wchodzący w skład służby garnizonowej:
 - a) oficer inspekcyjny garnizonu i jego pomocnik,
 - b) komendant i profos aresztu garnizonowego oraz izby zatrzymań,
 - c) dowódca i żołnierze warty garnizonowej,
 - d) dowódca i żołnierze pododdziału alarmowego garnizonu,

- 2) wchodzący w skład służby wewnętrznej jednostki wojskowej:
 - a) oficer dyżurny jednostki wojskowej i jego pomocnik,
 - b) komendant i profos aresztu jednostki wojskowej oraz izby zatrzymań,
 - c) dowódca i żołnierze warty wewnętrznej jednostki wojskowej,
 - d) dowódca i żołnierze pododdziału alarmowego jednostki wojskowej.
2. Wojskowymi organami porządkowymi są również dowódcy i żołnierze patroli, konwojów i asyst wyznaczonych przez dowódców (komendantów) garnizonów lub dowódców jednostek wojskowych, a także dowódcy i żołnierze pododdziałów regulacji ruchu jednostek wojskowych.

Art. 49.

1. Zadaniem wojskowych organów porządkowych wchodzących w skład służby garnizonowej są:
 - 1) utrzymanie porządku i dyscypliny wojskowej,
 - 2) ochrona porządku publicznego,
 - 3) zapewnienie przestrzegania przepisów porządkowych obowiązujących w miejscach publicznych,
 - 4) ochrona i obrona obiektów wojskowych,
 - 5) wykonywanie czynności przewidzianych dla wojskowych organów porządkowych w przepisach o postępowaniu karnym, karnym skarbowym, karnym wykonawczym i cy-

wilnym oraz przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

2. Wojskowe organy porządkowe wchodzące w skład służby garnizonowej wykonują zadania, o których mowa w ust. 1, w stosunku do osób określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1 i 3-6.
3. Wojskowe organy porządkowe wchodzące w skład służby garnizonowej wykonują zadania, o których mowa w ust. 1, do czasu przybycia Żandarmerii lub innego właściwego organu, również w stosunku do osób określonych w art. 4 ust. 2 pkt 7.
4. Minister Obrony Narodowej może określać, w drodze rozporządzenia, szczegółowe czynności wojskowych organów porządkowych wchodzących w skład służby garnizonowej, w granicach zadań wymienionych w ust. 1.

Art. 50.

Wojskowe organy porządkowe wchodzące w skład służby garnizonowej wykonują zadania, o których mowa w art. 48 ust. 1, na terenie garnizonu, w którym jest wyznaczona ta służba, z wyjątkiem terenów jednostek wojskowych rozmieszczonych w tym garnizonie, w których jest wyznaczona służba wewnętrzna.

Art. 51.

1. Zadaniem wojskowych organów porządkowych wchodzących w skład służby wewnętrznej jednostki wojskowej są:
 - 1) utrzymanie porządku i dyscypliny wojskowej,

- 2) zapewnienie przestrzegania wojskowych przepisów porządkowych,
 - 3) ochrona i obrona obiektów jednostki wojskowej,
 - 4) wykonywanie czynności przewidzianych dla wojskowych organów porządkowych w przepisach o postępowaniu karnym, karnym skarbowym, karnym wykonawczym i cywilnym oraz przepisach o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.
2. Wojskowe organy porządkowe wchodzące w skład służby wewnętrznej jednostki wojskowej wykonują zadania, o których mowa w ust. 1, w stosunku do osób określonych w art. 4 ust. 2 pkt 1 i 3-6.
 3. Wojskowe organy porządkowe wchodzące w skład służby wewnętrznej jednostki wojskowej wykonują zadania, o których mowa w ust. 1, do czasu przybycia Żandarmerii lub innego właściwego organu, również w stosunku do osób określonych w art. 4 ust. 2 pkt 7.
 4. Minister Obrony Narodowej może określać, w drodze rozporządzenia, szczegółowe czynności wojskowych organów porządkowych wchodzących w skład służby wewnętrznej jednostki wojskowej, w granicach zadań wymienionych w ust. 1.

Art. 52.

Wojskowe organy porządkowe wchodzące w skład służby wewnętrznej jednostki wojskowej wykonują zadania, o których mowa w art. 51 ust. 1, na terenie jednostki wojskowej, w której jest wyznaczona ta służba.

Art. 53.

1. Skład warty garnizonowej i pododdziału alarmowego garnizonu oraz patrolu, konwoju i asysty służby garnizonowej, a także ich uzbrojenie i wyposażenie, określa dowódca (komendant) garnizonu.
2. Skład warty wewnętrznej i pododdziału alarmowego jednostki wojskowej oraz patrolu, konwoju i asysty służby wewnętrznej jednostki wojskowej, a także ich uzbrojenie i wyposażenie, określa dowódca jednostki wojskowej.

Art. 54.

1. Żołnierzom wojskowych organów porządkowych wchodzących w skład służby garnizonowej i służby wewnętrznej jednostki wojskowej, w związku z wykonywaniem czynności służbowych przysługują uprawnienia określone w art. 20 ust. 1 pkt 1,2,4,6,8 i 9, a także prawo stosowania środków przymusu bezpośredniego w przypadkach i na zasadach określonych w art. 45 oraz używania broni palnej w przypadkach i na zasadach określonych w art. 46.
2. Do żołnierzy, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy art. 26 i 44.
3. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia:
 - 1) warunki i sposoby użycia środków przymusu bezpośredniego,
 - 2) warunki i sposób postępowania przy użyciu broni palnej
 - przez żołnierzy wojskowych organów porządkowych przy wykonywaniu zadań, o których mowa w art. 49 ust. 1

i art. 51 ust. 1. Rozporządzenie to ustali w szczególności:

- 1) postępowanie żołnierzy wojskowych organów porządkowych związane z użyciem środków przymusu bezpośredniego oraz cel i sposób użycia poszczególnych środków, a także sposób dokumentowania użycia tych środków,
- 2) postępowanie żołnierzy wojskowych organów porządkowych związane z użyciem broni palnej oraz sposób dokumentowania jej użycia.

Art. 55.

1. Na sposób przeprowadzenia czynności, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 1, 2 i 8, przez żołnierzy wojskowych organów porządkowych oraz na sposób zastosowania przez nich środków przymusu bezpośredniego i użycia broni palnej osobie, wobec której zostały wykonane te czynności, przysługuje zażalenie do prokuratora wojskowej prokuratury garnizonowej właściwej ze względu na miejsce dokonania czynności w terminie siedmiu dni od dnia jej dokonania.
2. W sprawach, o których mowa w ust. 1, stosuje się odpowiednio przepisy o postępowaniu karnym w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych, dotyczące postępowania odwoławczego.

Art. 56.

1. Zadania wojskowych organów porządkowych, o których mowa w art. 48 ust. 2, oraz osoby, wobec których wykonują one te zadania, określają odrębne przepisy.
2. Do żołnierzy wojskowych organów porządkowych, o których mowa w art. 48 ust.2, stosuje się odpowiednio przepisy art. 54 i 55.

Rozdział 6

Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 57.

W ustawie z dnia 21 maja 1963 r. o dyscyplinie wojskowej oraz o odpowiedzialności żołnierzy za przewinienia dyscyplinarne i za naruszenie honoru i godności żołnierskiej (Dz.U. z 1992 r. Nr 5, poz. 17 oraz z 1997 r. Nr 117, poz. 753 i Nr 141 poz. 944) skreśla się art. 33, art. 35-39 i 47.

Art. 58.

W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39 poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r.

Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 113, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944 oraz z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 163:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. O przymusowe sprowadzenie żołnierza w czynnej służbie wojskowej sąd zwraca się do dowódcy jednostki wojskowej, w której pełni on służbę, lub do Żandarmerii, a o przymusowe sprowadzenie funkcjonariusza Policji, Urzędu Ochrony Państwa lub Straży Granicznej - do jego przełożonego.”,

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. O ukaranie żołnierza w czynnej służbie wojskowej sąd występuje do dowódcy jednostki wojskowej, w której pełni on służbę, a o ukaranie funkcjonariusza Policji, Urzędu Ochrony Państwa lub Straży Granicznej - do jego przełożonego.”;

2) art. 765 otrzymuje brzmienie:

„Art. 765. § 1. W razie oporu komornik może wezwać pomoc Policji. Jeżeli opór stawia żołnierz w czynnej służbie wojskowej, do udzielenia pomocy należy wezwać Żandarmerię lub

wojskowy organ porządkowy, chyba że zwłoka grozi udaremnieniem egzekucji, a na miejscu nie ma takiego organu.

§ 2. Sposób udzielania pomocy komornikowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) przez Policję - minister właściwy do spraw wewnętrznych,
- 2) przez Żandarmerię i wojskowe organy porządkowe - Minister Obrony Narodowej - w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.";

3) art. 811 otrzymuje brzmienie:

„Art. 811. § 1. W obrębie gruntów, budynków i lokali zajmowanych przez Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej albo przez Policję, Urząd Ochrony Państwa lub Straż Graniczną oraz na okrętach wojennych i jednostkach pływających Marynarki Wojennej lub Straży Granicznej można dokonywać czynności egzekucyjnych tylko po uprzednim zawiadomieniu właściwego dowódcy i w asyście odpowiednio Żandarmerii lub wojskowego organu porządkowego albo wyznaczonego funkcjonariusza Policji, Urzędu Ochrony Państwa lub Straży Granicznej.

§ 2. Sposób asystowania przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) przez Żandarmerię i wojskowe organy porządkowe - Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości,
 - 2) przez Policję i Straż Graniczną - minister właściwy do spraw wewnętrznych w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości,
 - 3) przez Urząd Ochrony Państwa - Prezes Rady Ministrów.";
- 4) w art. 814 w § 4 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:
- „Przeszukania odzieży na żołnierzu w czynnej służbie wojskowej albo funkcjonariuszu Policji, Urzędu Ochrony Państwa lub Straży Granicznej przeprowadza w obecności komornika odpowiednio żołnierz Żandarmerii lub wojskowego organu porządkowego albo osoba wyznaczona przez przełożonego funkcjonariusza.”;
- 5) w art. 1057 § 2 otrzymuje brzmienie:
- „§ 2. O wykonanie aresztu w stosunku do dłużnika będącego żołnierzem w czynnej służbie wojskowej albo funkcjonariuszem Policji, Urzędu Ochrony Państwa lub Straży Granicznej sąd zwraca się do dowódcy jednostki wojskowej albo komendanta jednostki organizacyjnej Policji, Urzędu Ochrony Państwa lub Straży Granicznej, w której pełni on służbę, przesyłając w tym celu nakaz.”.

Art. 59.

W ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 1991 r. Nr 36, poz. 161, z 1992 r. Nr 20, poz. 78, z 1993 r. Nr 28, poz. 127, z 1995 r. Nr 85, poz. 426, z 1996 r. Nr 43, poz. 189 i Nr 146, poz. 680, z 1997 r. Nr 137, poz. 926, Nr 141, poz. 943 i 944 oraz z 1998 r. Nr 162, poz. 1126) wprowadza się następujące zmiany :

1) w art. 46:

a) w § 1 zdanie drugie otrzymuje brzmienie:

„Jeżeli opór stawia żołnierz w czynnej służbie wojskowej, do udzielenia pomocy należy wezwać Żandarmerię lub wojskowy organ porządkowy, chyba że zwłoka grozi udaremnieniem egzekucji, a na miejscu nie ma takiego organu.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Sposób udzielania pomocy organowi egzekucyjnemu i egzekutorowi przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) przez Policję i Straż Graniczną - minister właściwy do spraw wewnętrznych,
- 2) przez Żandarmerię i wojskowe organy porządkowe - Minister Obrony Narodowej.”;

2) w art. 48 § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. Przeszukania odzieży na żołnierzu w czynnej służbie wojskowej albo funkcjonariuszu Policji, Urzędu Ochrony Państwa lub Straży Granicznej przeprowadza w obecności egzekutora odpowiednio żołnierz Żandarmerii lub wojskowego organu porządkowego albo

osoba wyznaczona przez przełożonego funkcyj-
nariusza.";

3) w art. 50:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W obrębie gruntów, budynków i lokali zajmowanych przez Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej albo przez Policję, Urząd Ochrony Państwa lub Straż Graniczną oraz na okrętach wojennych i jednostkach pływających Marynarki Wojennej lub Straży Granicznej można dokonywać czynności egzekucyjnych tylko po uprzednim zawiadomieniu właściwego dowódcy i w asyście odpowiednio Żandarmerii lub wojskowego organu porządkowego albo wyznaczonego funkcjonariusza Policji, Urzędu Ochrony Państwa lub Straży Granicznej.”,

b) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Sposób asystowania przy wykonywaniu czynności egzekucyjnych określa, w drodze rozporządzenia:

- 1) przez Żandarmerię i wojskowe organy porządkowe - Minister Obrony Narodowej,
- 2) przez Policję i Straż Graniczną - minister właściwy do spraw wewnętrznych,
- 3) przez Urząd Ochrony Państwa - Prezes Rady Ministrów.”;

4) w art. 153:

a) w § 1 wyrazy „właściwy organ wojskowy lub” zastępuje się wyrazami „odpowiednio Żandarmerię lub wojskowy organ porządkowy albo”,

b) w § 2 wyrazy „właściwego organu wojskowego lub” zastępuje się wyrazami „Żandarmerii lub wojskowego organu porządkowego albo właściwego”;

5) po art. 153 dodaje się art. 153a w brzmieniu:

„Art. 153a. Jeżeli przepisy szczególne przewidują przymusowe doprowadzenie żołnierza w czynnej służbie wojskowej, doprowadzenia tego dokonuje Żandarmeria lub wojskowy organ porządkowy.”.

Art. 60.

W ustawie z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1992 r. Nr 4, poz. 16, Nr 40, poz. 174 i Nr 54, poz. 254, z 1994 r. Nr 43, poz. 165, z 1996 r. Nr 7, poz. 44, Nr 10, poz. 56 i Nr 106, poz. 496 oraz z 1997 r. Nr 6, poz. 31, Nr 28, poz. 153, Nr 80, poz. 495, Nr 88, poz. 554, Nr 121, poz. 770 i Nr 141, poz. 944 oraz z 1998 r. Nr 162, poz. 1114 i 1126) wprowadza się następujące zmiany :

1) w art. 3 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. W skład Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej wchodzi również Wojskowe Służby Informacyjne i Żandarmeria, jako ich wyodrębnione i wyspecjalizowane służby.”;

2) skreśla się art. 16.

Art. 61.

W ustawie z dnia 21 grudnia 1978 r. o odznakach i mundurach (Dz.U. Nr 31, poz. 130 i z 1998 r. Nr 162, poz. 1126)

w art. 12 w ust. 3 wyrazy „Wojskowe organy porządkowe mogą” zastępuje się wyrazami „Żandarmeria może”.

Art. 62.

W ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U Nr 35, poz. 230, z 1984 r. Nr 34, poz. 184, z 1987 r. Nr 33, poz. 180, z 1989 r. Nr 35, poz. 192, z 1990 r. Nr 34, poz. 198 i Nr 73, poz. 431, z 1991 r. Nr 73, poz. 321 i Nr 94, poz. 419, z 1993 r. Nr 40, poz. 184 i Nr 127, poz. 593, z 1997 r. Nr 88, poz. 554, Nr 113, poz. 732 i Nr 121, poz. 770) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 30 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu :

„2. Jeżeli zarządzenie przymusowego doprowadzenia dotyczy żołnierza, wykonuje je Żandarmeria lub wojskowy organ porządkowy.”;

2) w art. 32 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. Jeżeli zarządzenie przymusowego doprowadzenia dotyczy żołnierza, wykonuje je Żandarmeria lub wojskowy organ porządkowy”.

3) w art. 33:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Policja, Żandarmeria i wojskowy organ porządkowy, wykonując zarządzenie przymusowego doprowadzenia osób, o których mowa w art. 30 oraz art. 32 ust. 3 i 4, ma prawo ich zatrzymania tylko w niezbędnych wypadkach i na czas konieczny do wykonania tego zarządzenia.”,

b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:

„3. Minister Obrony Narodowej, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i ministrem właściwym do spraw zdrowia, określa, w drodze rozporządzenia, tryb doprowadzania osób, o których mowa w art. 30 ust. 2 i art. 32 ust. 4.”;

4) w art. 40 w ust. 4 wyrazy „właściwemu organowi wojskowemu” zastępuje się wyrazami „Żandarmerii lub wojskowemu organowi porządkowemu”.

Art. 63.

W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. Nr 30, poz. 179, z 1991 r. Nr 94, poz. 422 i Nr 107, poz. 461, z 1992 r. Nr 54, poz. 254, z 1994 r. Nr 53, poz. 214, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, Nr 34, poz. 163 i Nr 104, poz. 515, z 1996 r. Nr 59, poz. 269 i Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 80, poz. 499, Nr 88, poz. 554, Nr 106, poz. 680, Nr 123, poz. 779 i Nr 141, poz. 943) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2 po wyrazie „żołnierzy” dodaje się wyrazy „Żandarmeria i”;
- 2) w art. 14 w ust. 4 i 5 wyrazy „Urząd Ochrony Państwa i Straż Graniczną” zastępuje się wyrazami „Urząd Ochrony Państwa, Straż Graniczną, Żandarmerię, Inspekcję Celną i organy kontroli skarbowej”;
- 3) w art. 18a w ust. 1 i 2 skreśla się wyraz „Wojskowej”.

Art. 64.

W ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa (Dz.U. Nr 30, poz. 180, z 1991 r. Nr 94, poz. 422 i Nr 107, poz. 461, z 1992 r. Nr 54, poz. 254, z 1994 r. Nr 53, poz. 214, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, Nr 34, poz. 163 i Nr 104, poz. 515, z 1996 r. Nr 59, poz. 269, Nr 106, poz. 496 i Nr 156, poz. 775, z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 70, poz. 443, Nr 88, poz. 554 i Nr 141, poz. 943 oraz z 1998 r. Nr 131, poz. 860) w art. 6a w ust. 1 i 2 wyrazy „Policję i Straż Graniczną” zastępuje się wyrazami „Policję, Straż Graniczną, Żandarmerię, Inspekcję Celną i organy kontroli skarbowej”.

Art. 65.

W ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. Nr 78, poz. 462, z 1991 r. Nr 94, poz. 422, z 1992 r. Nr 54, poz. 254, z 1993 r. Nr 12, poz. 52, z 1994 r. Nr 53, poz. 214, z 1995 r. Nr 4, poz. 17, Nr 34, poz. 163 i Nr 104, poz. 515, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 124, poz. 583 oraz z 1997 r. Nr 28, poz. 153, Nr 88, poz. 554 i Nr 121, poz. 770) w art. 9 w ust. 1a i 1b wyrazy „Policję i Urząd Ochrony Państwa” zastępuje się wyrazami „Policję, Urząd Ochrony Państwa, Żandarmerię, Inspekcję Celną i organy kontroli skarbowej”.

Art. 66.

W ustawie z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. z 1996 r. Nr 10, poz. 56, Nr 102, poz. 474, Nr 121, poz. 770 i Nr 141, poz. 944) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 2 skreśla się pkt 19;
- 2) w art. 5 dotychczasowy pkt 2 oznacza się jako pkt 3 i dodaje się nowy pkt 2 w brzmieniu :
„2) Żandarmeria,”.

Art. 67.

W ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. o Inspekcji Celnej (Dz.U. Nr 71, poz. 449) w art. 29 w ust. 7 po wyrazach „Policją i” dodaje się wyrazy „Żandarmerią oraz”.

Art. 68.

W ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym (Dz.U. Nr 98, poz. 602, Nr 123, poz. 779 i Nr 160, poz. 1086 oraz z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 133, poz. 872) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 6 w ust. 1 w pkt 2 po wyrazie „żołnierz” dodaje się wyrazy „Żandarmerii lub”;
- 2) w art. 53 w ust. 1 w pkt 7 skreśla się wyraz „Wojskowej”;
- 3) w art. 129 w ust. 4 w zdaniu pierwszym po wyrazach „również do” i w zdaniu drugim po wyrazie „zakresie” dodaje się wyrazy „Żandarmerii i”;
- 4) w art. 131 w ust. 2 w pkt 2 skreśla się wyraz „Wojskowej”;
- 5) w art. 134 skreśla się wyraz „Wojskowej”;
- 6) w art. 139 w ust. 3 skreśla się wyraz „Wojskowej”.

Art. 69.

W ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o transporcie kolejowym (Dz.U. Nr 96, poz. 591 oraz z 1998 r. Nr 106, poz. 668) w art. 51 w ust. 1 i 3 skreśla się wyraz „Wojskową”.

Art. 70.

W ustawie z dnia 22 sierpnia 1997 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. Nr 106, poz. 680 i z 1998 r. Nr 106, poz. 668) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 7 w ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) komendanta jednostki organizacyjnej Żandarmerii, w przypadku przeprowadzania imprez masowych na terenach będących w zarządzie jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej.”;

2) w art. 17 w ust. 2 kropkę zastępuje się przecinkiem oraz dodaje się wyrazy „a jeżeli impreza masowa jest przeprowadzana na terenach będących w zarządzie jednostek organizacyjnych resortu obrony narodowej - do Żandarmerii.”;

3) w art. 19:

a) w ust. 1 po wyrazie „Policja” dodaje się wyraz „Żandarmeria”,

b) w ust. 3 po wyrazie „Policję” dodaje się wyraz „Żandarmerię”,

c) w ust. 5 po wyrazie „Finansów” dodaje się wyrazy „Obrony Narodowej”.

Art. 71.

W ustawie z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz.U. Nr 114, poz. 740) w art. 44 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Kontrolę ochrony terenów, o których mowa w art. 4 ust. 1 pkt 1, przez specjalistyczne uzbrojone formacje ochronne może przeprowadzać Żandarmeria.”.

Art. 72.

W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 141, poz. 943 oraz z 1998 r. Nr 162, poz. 1122) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 29 po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Przepis ust. 3 nie narusza uprawnień innych organów i jednostek organizacyjnych w zakresie ochrony osób.”;

2) w art. 76 po wyrazach „Obronę Cywilną Kraju oraz” dodaje się wyrazy „Żandarmerię,”;

Art. 73.

W ustawie z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz.U. Nr 141, poz. 944 i Nr 160, poz. 1083) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 38 w ust. 4 skreśla się wyraz „Wojskowej” i wyraz „innym”;

2) w art. 130 wyrazy „rozdziału 6 oraz art. 44,45 i 47” zastępuje się wyrazami „art. 34, 44 i 45”.

Art. 74.

W ustawie z dnia 22 stycznia 1999 r. o ochronie informacji niejawnych (Dz.U. Nr 11, poz. 95) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 30 po wyrazie „Policja” dodaje się po przecinku wyrazy „Żandarmeria”;
- 2) w załączniku do ustawy w części II w pkt 28, 29 i 33 po wyrazie „Policji” po przecinku dodaje się wyrazy „Żandarmerii”.

Art. 75.

Ilekroć w przepisach prawa jest mowa o „Wojskowej Służbie Wewnętrznej” lub „Żandarmerii Wojskowej” należy przez to rozumieć „Żandarmerię”.

Rozdział 7

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 76.

W sprawach uregulowanych niniejszą ustawą, do czasu wydania przewidzianych w niej przepisów wykonawczych, nie dłużej jednak niż przez rok od dnia wejścia w życie niniejszej ustawy, stosuje się odpowiednio dotychczas obowiązujące przepisy dotyczące wojskowych organów porządkowych, jeżeli nie są z nią sprzeczne.

Art. 77.

1. Żołnierze Żandarmerii Wojskowej stają się żołnierzami Żandarmerii i zachowują ciągłość czynnej służby wojskowej.
2. Jednostki organizacyjne Żandarmerii Wojskowej działają dalej jako jednostki organizacyjne Żandarmerii, do czasu utworzenia jednostek organizacyjnych Żandarmerii zgodnie z art. 9 ust. 3.
3. Czynności dokonane w sprawach wszczętych, a nie zakończonych przez Żandarmerię Wojskową przed dniem zachowują ważność.

Art. 78.

Ustawa wchodzi w życie z dniem

U Z A S A D N I E N I E

Podstawowym celem projektowanej ustawy jest kompleksowe uregulowanie statusu prawnego Żandarmerii, jako wyodrębnionego rodzaju służby, wchodzącej w skład Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Konieczność objęcia tej problematyki aktem prawnym rangi ustawowej jest podyktowana następującymi względami:

1. Konstytucyjna zasada „demokratycznego państwa prawnego” (art. 2 Konstytucji RP) wymaga m.in., aby wszystkie informacje właściwe w sprawach bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego działały na podstawie i w granicach prawa. Dlatego też Żandarmeria musi posiadać ustawowo określoną właściwość oraz uprawnienia i obowiązki.
2. Działalność Żandarmerii wkracza w sferę elementarnych praw i wolności obywatelskich. Te zaś mogą ulegać ograniczeniu tylko w zakresie ustalonym w ustawie (art. 31 ust. 3 Konstytucji RP).
3. Żandarmeria wykonuje czynności śledczo - dochodzeniowe w stosunku do żołnierzy sił zbrojnych państw obcych przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz członków ich personelu cywilnego w sprawach o popełnione przez nich przestępstwa pozostające w związku z wykonywaniem czynności służbowych (art. 647 § 1 pkt 3 i art. 663 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego - Dz.U. Nr 89, poz. 555). Zarazem poza granicami państwa Żandarmeria może wykonywać czynności procesowe i porządkowe wobec żołnierzy polskich uczestniczących np. w misjach pokojowych orga-

nizacji międzynarodowych, misjach humanitarnych i ratowniczych oraz wielonarodowych ćwiczeniach wojskowych (art. VII ust. 10 tzw. Umowy SOFA, przyjętej Umową między Państwami - Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego a innymi Państwami uczestniczącymi w Partnerstwie dla Pokoju, dotycząca statusu ich sił zbrojnych, sporządzoną w Brukseli dnia 19 czerwca 1995 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 6, poz. 30 i z 1998 r. Nr 97, poz. 605). Okoliczności te sprawiają, że zakres działania oraz kompetencje Żandarmerii muszą posiadać wymiar ustawowy.

4. Prawne ramy działalności Żandarmerii są szczególnie istotne w aspekcie procesów integracji europejskiej. Muszą one wyrażać pełne poszanowanie wiążących powszechnie i akceptowanych przez społeczność międzynarodową standardów ochrony podstawowych praw i wolności człowieka, co posiada wyjątkowy wymiar w warunkach przyjęcia Rzeczypospolitej Polskiej do Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego.
5. Zapisy odnoszące się do Żandarmerii są aktualnie rozsiane w blisko dziesięciu ustawach. Powoduje to, że niemal każda sfera działalności Żandarmerii jest regulowana innym aktem prawnym. Uporządkowanie i zsynchronizowanie obowiązującego w tej materii stanu prawnego wymaga aktu prawnego rangi ustawowej.
6. Żandarmeria jest formacją rodzajowo zbliżoną m.in. do Policji i Straży Granicznej. Zbieżność tych formacji wymaga, aby - podobnie jak one - także Żandarmeria posiadała odrębne umocowanie ustawowe, symetryczne zarazem wobec regulacji odnoszących się do innych podobnych formacji.

7. Projektowana ustawa stanowi dopełnienie obowiązujących wobec żołnierzy ustawowych norm karno - dyscyplinarnych, zawartych w ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553), ustawie z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555) i ustawie z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz.U. Nr 141, poz. 942 z późn. zm.). Zamyka zarazem zespół aktów statuujących wojskowe organy ochrony prawnej obok ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. - Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz.U. Nr 117, poz. 753) i ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz.U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70 z późn. zm.).

Projektowana ustawa nie tworzy nowej, uzbrojonej i umundurowanej formacji, lecz sankcjonuje tylko byt formacji już istniejącej, zmieniając jedynie jej nazwę.

Żandarmeria Wojskowa, poprzedniczka statuowanej ustawa Żandarmerii, została powołana rozkazem nr pf 42/Org. Ministra Obrony Narodowej z dnia 18 kwietnia 1990 r. w sprawie rozformowania Wojskowej Służby Wewnętrznej i utworzenia Żandarmerii Wojskowej. Samoistny byt ustawy został nadany Żandarmerii Wojskowej mocą art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 25 października 1991 r. o zmianie ustawy o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 113, poz. 491), który wprowadził - do dziś obowiązujący - art. 16 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1992 r. Nr 4, poz. 16 z późn. zm.).

Nadanie nowej nazwy jest powrotem do terminologii stosowanej historycznie, wywodzącej się z czasów

II Rzeczypospolitej. Materializowała się ona dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 12 grudnia 1930 r. o żandarmerji (Dz.U. z 1931 r. Nr 2, poz. 6) oraz wykonawczym rozporządzeniem Ministra Spraw Wojskowych z dnia 14 września 1931 r. w sprawie wykonania dekretu o żandarmerji (Dz.U. Nr 86, poz. 677).

Żandarmeria - w myśl projektu ustawy - stanowi, dopuszczony w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. z 1992 r. Nr 4, poz. 16 z późn. zm.), wyodrębniony i wyspecjalizowany rodzaj służby Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (art. 3 ust. 1 projektu), obejmujący wszystkie rodzaje tych Sił, a więc wojska lądowe, wojska lotnicze i obrony powietrznej oraz marynarkę wojenną.

W tym kontekście wymaga zauważenia, że przyjęte w projekcie ustawy rozwiązania odzwierciedlają treść art. 26 ust. 1 Konstytucji RP, określającego zadania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, których elementem składowym pozostaje Żandarmeria.

Projekt ustawy zakłada bezpośrednią podległość Żandarmerii Ministrowi Obrony Narodowej (art. 8 projektu). Przyjęte w tym względzie rozwiązanie pozostaje w zgodności z treścią art. 2 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1995 r. o urzędzie Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. z 1996 r. Nr 10, poz 56 z późn zm.), który przypisuje Ministrowi Obrony Narodowej kierowanie działalnością Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Stanowi zarazem podniesienie do rangi ustawowej normy § 1 pkt 15 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 lipca 1996 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania Ministra Obrony Narodowej (Dz.U. Nr 94, poz. 426), powierzającej Ministrowi Obrony Narodowej

sprawowanie nadzoru nad działalnością Żandarmerii Wojskowej.

Żandarmerię tworzą Komenda Główna Żandarmerii oraz terenowe i specjalistyczne jednostki organizacyjne (art. 9 projektu). Zakłada się, że struktura terenowych jednostek organizacyjnych Żandarmerii będzie implikowana przede wszystkim dyslokacją jednostek wojskowych i ich nasyceniem w poszczególnych obszarach, a także uwzględni postanowienia rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 3 września 1998 r. w sprawie utworzenia okręgów wojskowych oraz określenia ich siedzib i terytorialnego zasięgu działania (Dz.U. Nr 120, poz. 774) oraz zasadniczy trójstopniowy podział terytorialny państwa, wynikający z ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o wprowadzeniu zasadniczego trójstopniowego podziału terytorialnego państwa (Dz.U. Nr 96, poz. 603) i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia 1998 r. w sprawie utworzenia powiatów (Dz.U. Nr 103, poz. 652), jak również właściwość miejscową sądów i prokuratur wojskowych, ustaloną w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 19 listopada 1998 r. w sprawie utworzenia sądów wojskowych oraz określenia ich siedzib i obszarów właściwości (Dz.U. Nr 146, poz. 956) i rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej z dnia 15 grudnia 1998 r. w sprawie utworzenia oraz ustalenia siedzib i terytorialnego zakresu działania wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury (Dz.U. Nr 159, poz. 1048).

Trzon Żandarmerii stanowią żołnierze zawodowi; ich status jest określony głównie w ustawie z dnia 30 czerwca 1970 r. o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych (Dz.U. z 1997 r. Nr 10, poz. 55 z późn. zm.) Projektowana ustawa nie czyni w tym względzie żadnych zmian (art. 12 ust. 1 projektu),

w tym zachowuje określone w art. 36 ust 5 i 6 tej ustawy kompetencje Ministra Obrony Narodowej w zakresie wyznaczania i zwalniania ze stanowisk służbowych, powielając je w odniesieniu do Komendanta Głównego Żandarmerii i jego zastępców (art. 8 projektu).

W tym kontekście wymaga zauważenia, że wobec specyfiki służby w Żandarmerii, projekt ustawy zakłada określenie przez Ministra Obrony Narodowej predyspozycji i kwalifikacji wymaganych do pełnienia tej służby (art. 12 ust. 3 projektu) oraz dodatkowego umundurowania i wyposażenia żołnierzy Żandarmerii (art. 12 ust 4 projektu). Celem zachowania zgodności z powołaną wyżej ustawą pragmatyczną, przyjęte w tym względzie rozwiązania nawiązują do delegacji zawartych w art. 6 ust. 3 i art. 39 pkt 3 w związku z art. 7 ust. 1 pkt 4 oraz art. 59 tej ustawy.

Zastosowana w projekcie ustawy koncepcja właściwości przedmiotowej i podmiotowej Żandarmerii (art. 5 i 4 projektu) jest implikowana tym, że jej kompetencje są zapisane również w licznych ustawach i aktach wykonawczych do nich. Rzeczowe i osobowe kompetencje Żandarmerii występują w szczególności w Kodeksie postępowania karnego, Kodeksie karnym wykonawczym, Kodeksie postępowania cywilnego, ustawie karnej skarbowej, ustawie z dnia 17 czerwca 1966 r. o postępowaniu egzekucyjnym w administracji (Dz.U. z 1991 r. Nr 36, poz. 161 z późn. zm.), ustawie z dnia 21 grudnia 1978 r. o odznakach i mundurach (Dz.U. Nr 31, poz. 130), ustawie z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz.U. Nr 35, poz. 230 z późn. zm.), ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. Nr 30, poz. 179 z późn. zm.), ustawie z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo

o ruchu drogowym (Dz.U. Nr 98, poz. 602 z późn. zm.), ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o transporcie kolejowym (Dz.U. Nr 96, poz. 591), ustawie z dnia 22 sierpnia 1997 r. o bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. Nr 106, poz. 680), ustawie z dnia 22 sierpnia 1997 r. o ochronie osób i mienia (Dz.U. Nr 114, poz. 740) oraz ustawie z dnia 4 września 1997 r. o dyscyplinie wojskowej (Dz.U. Nr 141, poz. 944 z późn. zm.).

Ujętą w projekcie ustawy właściwość podmiotową Żandarmerii (art. 4 projektu) skorelowano przede wszystkim z wynikającą z ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks postępowania karnego (Dz.U. Nr 89, poz. 555) właściwością sądów wojskowych (art. 647 i 648 K.p.k.).

Właściwość podmiotową Żandarmerii rozciągnięto również na wszystkie osoby przebywające na terenach wojskowych (art. 4 ust. 2 pkt 5 projektu), a także na wszystkie osoby występujące w podlegającym ochronie mundurze wojskowym (art. 4 ust. 2 pkt 2 projektu), co wynika z art. 12 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 21 grudnia 1978 r. o odznakach i mundurach (Dz.U. Nr 31, poz. 130), jak również osoby nie będące żołnierzami współdziałające z nimi w zachowaniach sprzecznych z obowiązującym porządkiem prawnym (art. 4 ust 2 pkt 7 projektu).

Przedstawione ukształtowanie właściwości przedmiotowej i podmiotowej Żandarmerii ma na celu stworzenie jej warunków niezbędnych do skutecznej ochrony interesów Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej.

Istotne novum stanowi objęcie właściwością Żandarmerii żołnierzy sił zbrojnych państw obcych przebywających na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 4 ust. 2 pkt 8

projektu), chyba że umowa międzynarodowa stanowi inaczej. Regulacja ta jest konsekwencją wiążącego Stronę Polską art. VII tzw. Umowy SOFA, przyjętej do stosowania Umową pomiędzy Państwami - Stronami Traktatu Północnoatlantyckiego a innymi państwami uczestniczącymi w Partnerstwie dla Pokoju, dotycząca statusu ich sił zbrojnych, sporządzoną w Brukseli dnia 19 czerwca 1995 r. (Dz.U. z 1997 r. Nr 6, poz. 30 i z 1998 r. Nr 97, poz. 605). Rozwiązanie to jest także naturalną konsekwencją właściwości sądów wojskowych, ukształtowanej art. 1 § 2 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. - Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz.U. Nr 117, poz. 753) oraz art. 647 § 1 pkt 3 Kodeksu postępowania karnego, które poddają żołnierzy sił zbrojnych państw obcych właściwości polskich sądów wojskowych, a zgodnie z art. 663 Kodeksu postępowania karnego, w sprawach podlegających orzecznictwu sądów wojskowych uprawnienia i obowiązki procesowe wykonuje Żandarmeria.

Wypada dodać, że ustalenia te posiadają szczególną doniosłość w kontekście przystąpienia Rzeczypospolitej Polskiej do Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego, zwłaszcza wobec ich pełnej zgodności z regułami rządzącymi w tej organizacji.

Niektóre sprawy należące do właściwości Żandarmerii pokrywają się częściowo z zakresem działania innych organów ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego, np. Policji, Urzędu Ochrony Państwa, Straży Granicznej i Straży Ochrony Kolei. Dlatego też w projekcie nie tylko nałożono na Żandarmerię obowiązek współdziałania z tymi organami (art. 17 ust. 1 projektu), ale również zobowiązano Prezesa Rady Ministrów do określenia zakresu, zasad i trybu tego współdziałania (art. 17 ust. 2 i 3

projektu), dostrzegając zarazem, że zagadnienia te są częściowo ujęte również w art. 51 ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o transporcie kolejowym (Dz.U. Nr 96, poz. 591).

Równocześnie w art. 4 ust. 1 projektu dokonano rozgraniczenia sfer działania Żandarmerii oraz innych organów ochrony bezpieczeństwa państwa i porządku publicznego. Wzorem dotychczasowych rozstrzygnięć (art. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji - Dz.U. Nr 30, poz. 179 z późn. zm.), w Siłach Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej i wobec żołnierzy przyznano prymat Żandarmerii, dopuszczając ingerencję innych organów w przypadkach określonych w ustawach.

W projekcie przyjęto działanie Żandarmerii przede wszystkim na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 7 ust. 1 projektu), w tym na pokładzie polskich wojskowych statków powietrznych oraz okrętów wojennych, innych jednostkach pływających Marynarki Wojennej, co jest konsekwencją art. 5 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny (Dz.U. Nr 88, poz. 553).

Zarazem stworzono prawne możliwości wykonywania przez Żandarmerię jej zadań również poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (art. 7 ust. 2 projektu). Rozwiązanie takie, dopuszczalne przez wiążące Stronę Polską prawo międzynarodowe, jest podyktowane zaangażowaniem Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w misje pokojowe organizacji międzynarodowych i sił wielonarodowych, co z oczywistych względów wymaga, aby każdemu polskiemu kontyngentowi wojskowemu kierowanemu do takiej misji towarzyszyły organy ochrony porządku publicznego i dyscypliny wojskowej. Podobną implikację stwarza uczestnictwo

polskich żołnierzy w międzynarodowych ćwiczeniach wojskowych, organizowanych poza granicami państwa.

Przyjęte w projekcie ustawy uregulowania, dotyczące uprawnień i obowiązków Żandarmerii (art. 20-44 projektu) oraz w zakresie stosowania przez nią środków przymusu bezpośredniego i broni palnej (art. 45-47 projektu), są wzorowane na odpowiednich postanowieniach ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. Nr 30, poz. 179 z późn. zm), ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa (Dz.U. Nr 30, poz. 180 z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz.U. Nr 78, poz. 462 z późn. zm.), z niezbędnym dostosowaniem ich do aktualnie współobowiązujących przepisów prawnych, zwłaszcza w obszarze prawa karnego materialnego i procesowego, a także do specyfiki sfery działania Żandarmerii.

Zamieszczone w projektowanej ustawie uregulowania dotyczące wykonywania przez Żandarmerię czynności operacyjno-rozpoznawczych (art. 32-43 projektu) są wprawdzie wzorowane na rozwiązaniach występujących w innych współobowiązujących ustawach, ale nie są z nimi tożsame. Inny zakres tych czynności przypisany Żandarmerii wynika z jej właściwości podmiotowej, która odnosi się przede wszystkim do żołnierzy (a więc osób, które mogą popełnić potencjalnie każde przestępstwo), a zwłaszcza jej właściwości przedmiotowej, która obejmuje także przestępstwa nie należące do właściwości innych organów. Sprawia to, że zakres przestępstw, co do których Żandarmeria może wykonywać czynności operacyjno-rozpoznawcze, musi obejmować przestępstwa powszechne, ale także te, które należą do wyłącznej jurysdykcji sądów wojskowych. Wykonywanie tych

czynności będzie więc dopuszczalne w przypadku przestępstw umyślnych, ściganych z oskarżenia publicznego:

- 1) przeciwko pokojowi i ludzkości (art. 117 - 126 K.k.),
- 2) przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej (art. 127 - 137 K.k.),
- 3) zamachu na jednostkę Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej (art. 140 K.k.),
- 4) zabójstwa (art. 148 K.k.),
- 5) uprowadzenia statku powietrznego lub wodnego (art. 166 K.k.),
- 6) użycia przemocy lub groźby bezprawnej w związku z postępowaniem karnym (art. 232 K.k.),
- 7) przyjęcia lub udzielenia korzyści majątkowej lub jej obietnicy w związku z pełnieniem funkcji publicznej (art. 228 - 230 K.k.),
- 8) uprowadzenia osoby (art. 252 K.k.),
- 9) handlu ludźmi (art. 253 K.k.),
- 10) wymuszenia okupu (art. 189 K.k.),
- 11) udziału w zorganizowanej grupie przestępczej (art. 258 K.k.),
- 12) nielegalnego wyrabiania, posiadania lub handlu bronią, amunicją, materiałami wybuchowymi, środkami odurzającymi lub psychotropowymi albo materiałami jądrowymi lub substancjami trującymi (art. 263 K.k., rozdział 6 ustawy z dnia 31 stycznia 1961 r. o broni, amunicji i materiałach wybuchowych - Dz.U. Nr 6, poz. 43 z późn. zm., rozdział 6 ustawy z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii - Dz.U. Nr 75, poz. 468,

rozdział 11 ustawy z dnia 20 kwietnia 1986 r. - Prawo atomowe - Dz.U. Nr 12, poz. 70 z późn. zm. oraz art. 15 ustawy z dnia 21 maja 1963 r. o substancjach trujących - Dz.U. Nr 22, poz. 116 z późn. zm.),

- 13) ujawnienia informacji stanowiących tajemnicę państwową (art. 265 K.k.),
- 14) rozboju i kradzieży rozbójniczej (art. 280 - 282 K.k.),
- 15) dezercji z bronią (art. 358 K.k.),
- 16) zaboru środków walki (art. 358 K.k.),
- 17) ściganych na mocy umów międzynarodowych.

Ponadto w projekcie ustawy wszystkie czynności operacyjno-rozpoznawcze wykonywane przez Żandarmerię zostały jednolicie ukierunkowane na trzy cele - zapobieżenie i wykrycie określonych przestępstw, ujawnienie ich sprawców oraz uzyskanie i zabezpieczenie dowodów tych przestępstw, oczywiście w ramach zadań Żandarmerii ustalonych w art. 5 projektu oraz wobec osób wyszczególnionych w art. 4 i 6 projektu.

Wymaga podkreślenia, że na żołnierzy Żandarmerii projekt ustawy nakłada bezwzględny obowiązek respektowania, w toku wykonywania wszystkich czynności służbowych, godności obywateli oraz przestrzegania i ochrony praw człowieka, a także wykonywania tych czynności w sposób najmniej naruszający dobra osobiste osoby, której dotyczą (art. 26, art. 45 ust. 3 oraz art. 46 ust. 2 i 3 projektu).

Symetrycznie do tego projekt ustawy przyznaje żołnierzom Żandarmerii ochronę prawną, zwłaszcza prawno-karną, przysługującą funkcjonariuszom publicznym (art. 44 projektu

w związku z art. 222 - 226 Kodeksu karnego i art. 417 - 419 Kodeksu cywilnego).

W odniesieniu do wojskowych organów porządkowych, projekt ustawy przede wszystkim enumeruje te organy (art. 48 projektu). Tym samym jednoznacznie przesądza krąg podmiotów uprawnionych - obok wojskowych przełożonych służbowych - do ingerowania na terenie garnizonu i jednostki wojskowej w sferę swobód i wolności żołnierzy, a także interweniowania wobec innych osób zagrażających swym zachowaniem obiektom wojskowym. W tej materii projekt ustawy precyzuje również zadania wykonywane przez służbę garnizonową i służbę wewnętrzną jednostki wojskowej, jako wojskowe organy porządkowe, a ponadto wyznacza zakres czynności służbowych, jakie organy te mogą podejmować oraz dopuszczalne miejsca ich wykonywania (art. 49 - 52 projektu).

Projekt ustawy wskazuje także uprawnienia przysługujące żołnierzom wojskowych organów porządkowych w toku wykonywania przez nich czynności służbowych (art. 54 i 55 projektu).

Wyszczególniona powyżej problematyka związana z funkcjonowaniem służb garnizonowych i służb wewnętrznych jednostek wojskowych, jako wojskowych organów porządkowych, została w projekcie ustawy zapisana głównie przez odesłania do odpowiednich przepisów tego projektu, odnoszących się do Żandarmerii. Taka metoda legislacyjna miała na celu nie tyle uniknięcie zbędnych powtórzeń, ile przede wszystkim ujednoczenie praktyki postępowania właściwych organów wojskowych, jako że wszystkie one - ze swojej istoty - wkraczają w sferę prawnie chronionych dóbr podmiotowych żołnierza, jako obywatela i człowieka.

W projekcie ustawy dokonuje się również nowelizacji szeregu innych ustaw (art. 57 - 74 projektu). Propozycje te jednak nie wprowadzają merytorycznych zmian do tych ustaw, a jedynie mają na celu zapewnienie ich terminologicznej i kompetencyjnej zgodności z zapisami projektowanej ustawy i innych ustaw „wojskowych”, a także wzajemne zharmonizowanie analogicznych przepisów tych ustaw. W tym zakresie postanowienia art. 57 i 60 derogują ponadto przepisy dotychczas obowiązujące, normujące zagadnienia wyczerpująco ujęte w projekcie ustawy.

Materia ujęta w projektowanej ustawie nie jest objęta zakresem prawa Unii Europejskiej. Rozstrzygnięcia przyjęte w projekcie odpowiadają postanowieniom umów obowiązujących w Organizacji Traktatu Północnoatlantyckiego.

Projektowana ustawa nie powoduje dodatkowych skutków finansowych dla budżetu państwa, gdyż środki na działalność Żandarmerii są corocznie ujmowane w możliwej wysokości w budżecie Ministerstwa Obrony Narodowej. Wydatki związane ze zmianą nazwy statuowanej formacji, w wysokości ok. 50 tys. zł. zostaną zrealizowane w ramach wydatków bieżących.

KOMITET INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

p.o. SEKRETARZA

Maria Karasińska - Fendler

Podsekretarz Stanu

Sekr. Min. MKF / 226 / 98/DHPiST-jb

Warszawa, 31.08 1998 r.

Pan
~~Janusz Onyszkiewicz~~
Minister Obrony Narodowej

Opinia o zgodności projektu ustawy o Żandarmerii i wojskowych organach porządkowych z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez p.o. Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Minister Marię Karasińską – Fendler, działającą w zastępstwie Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

Drogi Panie Ministrze,

W związku z przedłożonym projektem ustawy (pismo nr 104/16/98/DP) pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

Przedmiot projektowanej regulacji nie jest objęty zakresem prawa Unii Europejskiej

Z poważaniem

Maria Karasińska - Fendler

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Aleksander Proksa
Sekretarz Rady Ministrów

Tłoczono z polecenia Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej

Skierowano do druku 20 sierpnia 1999 r.

Cena - 3,54 zł + 22% VAT

